

Hurriyat

Mustaqil gazeta

Шавкат МИРЗИЁЕВ:

“Хозирги мураккаб вазиятда биз учун гоёат муҳим иккита вазифани самарали ҳал этиш — энг долзарб заруратга айланмоқда. Яъни, биз аҳолимизнинг соғлиги ва ҳаётини асраш, шу билан бирга, иқтисодиётимизни тиклаш, одамларга ишлаб даромад топиши учун шароит яратиб бериш муаммосини бир пайтнинг ўзida ҳал этмоқдамиз”.

(Президент Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг йилгирма тўққиз йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги нутқидан)

Gazeta 1996-yil dekabrda chiqq boshlagan ★ Elektron manzil: gazhurriyat@mail.ru ★ www.uzhurriyat.uz ★ 2020-yil 16-sentabr, chorshanba ★ № 32 (1196)

БУГУН ЎҚИТУВЧИЛАР НИМАДАН ЧЎЧИШМОҚДА?

Ўқитувчи — муаллим бир неча эмас, юзлаб фарзандларнинг ота-оналаридир. Ўз фарзандлари учун қанчалик қуюнсалар, ўқувчилар учун ҳам шунча меҳр-қўрсатади, асраб-авайлашга ҳаракат қилади. Ўқитувчилар ҳар қандай вазиятда ҳам билим беришга тайёр. Зеро, келажакнинг тақдири бу касб эгаларининг қўлида.

⇒ 2-бет

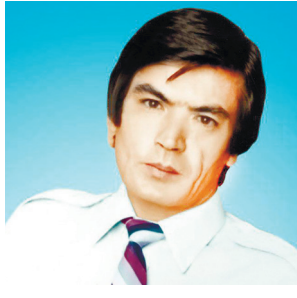
“ГУРВАК...” ҚОҒОЗДА ҚОЛИБ КЕТМАСИН-ДА!

Хозирги даврда аввалги гурваклар йўқ. Менимча, бу ҳодиса деҳқонларимиздаги ташаббускорлик ҳислатлари сусайганига бориб тақалади. Деҳқон ерни, қуёшни, сувни жону дили билан севмас экан, ундаги ихлосу иштиёқ сўниб бораверади.

⇒ 3-бет

“ЎСАЁТГАН КУЧЛИ ДАРАХТМАН”

Шавкат Раҳмон шеърятда мажозий фикрлаш йўлидан бориб, кўпроқ табиат тили орқали оғриқли юракнинг изтироб — дардларини туямиз ва улар беихтиёр ўзимизнинг ҳам изтиробимизга айланади:

Ўсаётган кучли дарахтман, шоҳларимда пишар сўзларим, уйчан кузак келгучи йўлга икки тоғдай боқар кўзларим.

⇒ 8-бет

БУГУННИНГ ГАПИ

Коронавирус пандемияси дунё аҳлини саросимага солгани рост. Одамлар одамлардан чўчиб қолишди, давлатлар эса давлатлардан. Ҳатто, айрим мамлакатлар ён қўшниси билан ўртадаги чегарани буткул ёпиб қўйди. Темир йўллар, ҳаво лайнерлари қатнови тўхтаб қолди. Ўзаро борди-келди ўрнини ўз-ўзини яқкалаш, яққаланиш ҳолати эгаллади. Бу ҳам камдек, оғани, қариндош, қўни-қўшни бир-биридан узоклашди. Қўл тутиб, бағирлашиб кўришиш ўрнига масофа сақлаб, ҳол-аҳвол сўрашиш одатга айланди...

Ватани бор одамлар

Ана шундай оғир пайтда, вазият таранглашган дамда давлат таъминоти билан аҳолининг кундалик эҳтиёжини қондириш ҳам қийинлашди. Шу кунларда, “Бекордан Худо безор”, деганларидек, иш топиш, оила тебратиш мақсадида Франция, Англия, Испания ва бошқа Европа шаҳарларида, бир тарафдан, ўзи туғилган жойни автономлаштириш тарафдорлари, иккинчи тарафдан эса юзга ниқоб тақишга қарши кучлар кўча намойишлари ўтказишмоқда. Бу намойишлар оқбатида тартибсизликлар ҳам юз бермоқда.

Мамлакатимизда эса аҳолининг тинчлигини, хотиржамлигини сақлаш учун ҳар қандай қийинчиликка қарамай, хорижий давлатларда таълим олаётган, давлатлар ўртасидаги ўзаро келишув асосида меҳнат қилаётган ва бошқа сабаблар билан чет элларда бўлган кўплаб фуқароларимиз давлатимиз томонидан ташкил этилган чартер рейслар орқали юртимизга олиб келинди. Бир сўз билан айтганда, юртдошларимиз она Ватанга қайтишяпти.

Яқинда Республика махсус комиссияси томонидан Ўзбекистон фуқароларини Россия Федерациясининг Самара вилоятидан, шунингдек, Екатеринбургдан олиб келиш учун “Тошкент–Кинел–Тошкент”

ҳамда “Тошкент–Екатеринбург–Тошкент” темир йўл рейсларини ташкил этиш ва поезд қатнови орқали мамлакатимизга олиб келиш бўйича ўзаро келишувга эришилди. Шу кунларда махсус поезд рейслари орқали Самара ва Екатеринбургдан икки мингга яқин фуқароларимиз олиб келинди.

“Euronews” телеканали ўзининг “Кун янгиликлари” кўрсатувида айтиб ўтганидек, кўпгина Европа давлатлари ўлат келтирган вабо сабаб коронавирус пандемиясига чалинган беморларни даволашни тўлиғича пуллик қилиб қўйишган. Маълумотларга қараганда, ҳатто АҚШдек гегемон давлатда бир кишини даволаш 26-35 минг доллардан 70 минг долларгача эканлиги, айрим америкаликлар бу пулни топишга қийналаётгани борасида ҳам тўхталиб ўтилган.

Мамлакатимизда эса касалликка чалинган юртдошларимизни даволаш ва чет эллардан чартер рейсларда келтирилаётган фуқароларни карантинда сақлаш, даволаш, дори-дармон ҳамда озик-овқат билан таъминлаш, реабилитация харажатлари давлатимиз томонидан тўлиғича қопланмоқда.

МАШҲУР НАШРЛАР

ёхуд “Hurriyat”
Туркия матбуотининг байроғидир

Дунёда адашининг борлиги яхши, шунинг баробарида ёқимли ҳам. Исмда тақдир бор ахир. Зотан оти бирнинг жони бир, деб бекорча айтишмаган. Айниқса, у “озодлик”, “хурлик” сўзининг синоними ва яна унинг ҳар бир сўзи миллат тараққийси хусусидаги ўйларга қўришиб кетган бўлса...

Дунёнинг қатор мамлакатларида “Хуррият” деб номланувчи газеталар чоп этилади, фақат уларнинг талаффузи айрича, қилиши бўлакча. Туркияда ҳар неча юз мингга нусхада нашр қилинаётган “Hurriyat” эса бир ҳижатдан бизнинг — ўзимизнинг “Хуррият”имизга оташ ва тақдирдошдек, фикрдош ва гоёдошдек туйилади.

Ахир бизнинг ҳам илк “Хуррият”имиз 1917 йил апрелдан 1918 йил апрелигача — роппа-роса бир йил фаолият кўрсатган ва Чор ҳукумати томонидан ёпилган. Жадид боболаримиз матбуотининг гултожи — “Хуррият” газетаси қисқа вақт ичида халқчил марказий газеталар қаторига, мавқеига кўтарилган. Ҳа, бугунги “Хуррият”имиз жадид боболаримиз орзу-истаклари рўёби акс этган ёрқин ойна ва Туркия “Hurriyat”ининг ҳаммаслагидир, десак хато бўлмас керак.

ТЎХТАМАЙДИГАН ҚАЙИҚ

Туркия матбуоти ўзининг ёниқлиги ва эркинлиги билан эътиборни тортади. Бу мамлакатда бугун 45 та марказий, 15 та инглиз тилида, 235 та маҳаллий ва 10 та интернет газеталари чоп этилади. Энг қизиғи, уларнинг кўпчилиги кунлик чоп этиладиган нашрлардир. Уйлаймики қардош турк биродарларимиз орзу-истакларининг,

мақсад ва интилишларининг, миллий қарашларининг инъикоси ўлароқ юқоридаги каби бир-биридан тезкор газеталар чоп этилади. Ва бу сафда — бизнинг адашимиз — “Хуррият” газетаси ҳам бор. Унинг саҳифаларини кузатар эканмиз, адашимиз бу “гадир-будир” ҳаёт йўлларида адашмаслигига ва энг муҳими, алдамаслигига амин бўлдик. Инсон борки унинг дилида

хурлик истаги бўлади. Бу истак ҳар бир инсонда туғмадир, табиийдир. Инсоният орзу-истакларининг авж нуктаси ҳам шу неъмат қатимларига сингиб кетган. Хуллас, бугун айтмоқчи бўлган ҳамма гапларимиз — адашимиз ҳақида.

Аёнки, “Хуррият”, “Озодлик”, “Истиқлол” номи билан аталадиган ҳар қандай газета бизни ўтмишга етаклайди, ажодларимизнинг асрлар қаръига сингиган умумистакларининг инъикоси сифатида қалбимизга нақш ташлайди. Ахир бу номда газета бўлиш, қолаверса, шу номни кўтариб Осиё ва Европага — бутун дунёга донг таратиш ҳазилакам гап эмас-да. Хўш нима бўлибди, дерсиз?! Бироқ, ишонаверинг бу истак — яъни, хурлик орзуси асрлар қаръидан, инсоният аввалидан сузиб келаётган қайиққа ўхшайди: ҳеч қачон тўхтамайди қайиққа. Шу маънода ҳар бир миллиятнинг, ҳар бир халқнинг ўз “Хуррият”и бўлиши аъло матлабдир.

КУЗАТУВ

ҚИШЛОҚДА ЯРИМ ТУН...

Қишлоқ. Оддий оилалардан бирининг хонадони. Чорпоя. Кечки овқат маҳали. Тўғридаги уйнинг синиқ дераза табақасида сўрига қаратилган телевизор бор. Ҳамманинг кўзи онгни, маънавиятни, қолаверса, вақтни ўғирлаб, ямламай ютаётган “тилбузар”да...

Тўрда ота — ҳаёлида минг бир ўй ва рўзгор ташвишини уйлаб; ёнида она — боаларнинг эртаси, оила кам-кўстини уйлаб; қуйроқда эса шаҳарда контрактда ўқийдиган “ўстудент” — ота-онасини уйлаб... телевизорга термилишган.

“Ойнаи жаҳон”га чиқиб олиб, сўзларни шевага ботириб паққос тушираётган бошловчининг гапларига ҳеч ким эътибор бергани йўқ. Ҳамма ўз сукунатини “истеъмол қили-иб” ўтирибди...

Тилла завод ишламаган ерда миснинг қадри баланд, бозори чаққон бўлади. Бу металлга талаб ошгани сайин, нарх-навоси ҳам кўтарилади, мис одамлар орасида энг қадрли матоҳга айланади. Тилла қазиб чиқариш бир четда қолиб, барча қончилар ўзини мисга “уради”. Руданинг сохта нусхалари тайёрланади, харидорларга “ҳақиқий” деган тамғада сотилади. Энг қизиги, авом ҳақиқий ва сохта миснинг фарқига икки дунёда ҳам ета олмайд...

Мен бугун ҳаётга боқиб айнан шундай ахволни кўраман. Адабиётга қаранг: шоирни шоир, ёзувчини ёзувчидан бошқа айтарили ҳеч ким ўқимайди. Талабалар мажбуриятдан онда-сонда энг зўр ё нозўр китобларни “қўқиламас”, оддий аҳоли

орасида мутолаа кўрсаткичи анча паст. Балки фикрнинг хато, мана, фалон йилги рейтингларни кўр, бизда мутолаа фоизи баланд, деб олдимга бир дунё статистикани ташлашингиз мумкин. Кечирасиз, биз ҳозир ҳақиқий “аҳолимиз” ҳақида гаплашяпмиз. Узоққа борманг, атрофингизга, агар бўлса китоб жавонингизга, ота-онангизга бир назар солинг. Уларнинг рўзгор тебратишдан, пул топишдан муҳимроқ бошқа ғами йўқ. Моддийат — ҳамма нарсадан устун!

Ўтган асрнинг 70-80 йиллар адабиётида етишиб чиққан шоир-ёзувчиларнинг гоёси, мақсад-муддаоси истиқлолга эришиш эди. Фақат шу йўлда бирилашиб, қадам бошишган улар. Асосийси, бемақсад ёзмаган:

“Шунчаки ёзмоқлик — шоирга ўлим!” (Ҳалима Худойбердиева). Бугун кўп журналист-ёзувчиларнинг ишхонада соат 9:00 дан 18:00 гача ўтириб, ясама сўзларга сержило либос кийдириб, қилган таҳриру ёзув-чизувларидан кўра қурилишдаги мардикорнинг Ватанга фойдаси кўпроқ тега-япти, назаримда. Тўғри-да, бир уйни пой-деворидан бошлаб қуриб, эгасига топширса, ҳам мўмайгина даромад олади, ҳам бир оила уйли бўлиб, устани дуо қилиб яшайди...

Хўш, айтинг ва барака топинг, нега бугун журналистиканинг аҳоли шунчалик ғариб? Сабаб битта: бизда унга эътибор сусайган, холос...

МУЛОҲАЗА

ШАП-ШАП ДЕЯВЕРМАЙ...

Чироили сўзлашни яхши кўраман. Биз гапирганда одамлар оғзини очиб қолса экан, деймиз. Бунинг учун ҳеч ким йўғида ойнага қараб машқ қиламиз, айтайдиган гапларни ёзиб олиб, уни ўзимизга ўзимиз ўқийдиган вақтларимиз ҳам бўлади. Баъзи депутатлар эса шуниям уудалаёлмай, телевизорда “чиқиш” қилайдиган бўлса, камера ёнида биров тутиб турган қоғоздаги тайёр матнни тутула-тутула ўқиб беришади. Аммо бу узундан-узоқ, жингала-жингала жумлалардан бирон маъно аңглаш маҳол, экранга қараб туриб: “ҳой, инсон, сал одамга ўхшаб гапирсанг бўлмайдимиз?” деворгинг келади. Чунки ёзма материал бошқа, одамнинг жонли сўзи бошқа. Афсуски, депутат зоти эшитмайди, унинг иши — гапириш ва ўқитириш!

Ҳалиям она тилимизнинг жонига тўзим берсин. Халқ осон, раво сўзлайди, бурама гажак ифодаларни лўнда, жайдади қилиб ифода-лайди. Масалан, “Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси” деб чўзгилаб ўтирмай, одмигина қилиб “Навоий кутубхонаси” деб атайди. “Кам таъминланган оила” деб чайналмай, “муҳтож оила”, дейди-қўяди.

ШУНДАЙ ДЕДИ

Ханс КЛОПЕ, ЖССТнинг Европа минтақавий бюроси директори:

Мен вакцина пандемияга чек қўяди, деган гапни доим эшитаман. Албатта, йўқ! Вакцинанинг барча аҳоли қатламига ёрдам беришини билмаймиз. Ҳозир биз унинг бир гуруҳга ёрдам беришини, иккинчисига эса ёрдам бермаслигини кўрсатадиган баъзи белгиларни кўрмоқдамиз. Пандемиянинг охири биз жамоат сифатида ушбу пандемия билан яшашни ўрганганимизда келади. Бу бизга боғлиқ.

Ватани бор одамлар

1 Айтиш жоизки, бир ҳамкасбимиз аянда шу касаллик билан оғриб, махсус шифохонада даволанди. Тузалиб чиққач, тиббиёт ходимлари ва яратилган шароитлар ҳақида гапириб берди:

— Ростини айтсам, коронавирус инфекцияси билан оғриган беморларни ўзим кўрмаганим учун, бу шунчаки грипп бўлса керак деб юрардим. Ўн тўрт кун даволандим. Бу дард мени шундай йиқитдики, дунё кўзимга кўринмай қолди. Ҳолимда ҳол йўқ, ўрнимдан турай десам дармон йўқ! Ишонасизларми, тўшака “михланиб” қолдим. Тўғриси айтсам, дўхтирларимизга раҳмат, кеча-ю кундуз касаллар ёнидан кетишмади. Уч маҳал овқат, витаминга тўйинган таомлар, дори-дармонлар... ҳаммаси бепул.

Яратилган шундай имкониятлар, албатта, касалликка чалинганларнинг бошқаларга юқтирмаслиги, мамлакат аҳолисини хатарли хавфдан асраб қолишга қаратилган. Аммо биз, ўз юмушимиз, таъшишимиз билан бозорларда, емакхоналарда, умуман, кўчада юрганлар бунга муносиб бўлаётимиз? Албатта, йўқ! Кейинги пайтларда юз кибораи иякдан пастга тушди, ҳатто айримлар мутлақо тақшимаётми. Гўё “менга юқмайди”, қабилда лайли бўлиб кўча кезишмоқда. Аммо ҳаммамиз гувоҳ бўлаялми, бу бало кўтилмаганда, гоҳ ордан, гоҳ олдан, гоҳида икки ёндан ёпиша-яптики, юқтириб олмагунча, ҳеч ким билмай қола-япти.

Энг ачинарлиси, ўлат балоси туфайли, на-

инки биз, балки дунё аҳлининг бугунги ниятлари, келажак орзулари, турмуш маданияти, яшаш тарзи буткул ўзгариб кетди. Энг асосийси, инсониятнинг ҳаётга муносабати, таъсавуридаги борлиқ моҳияти, ўзни англаш синоати мазмунан ўзгарди.

Аммо ҳозирда кўпгина давлатлар раҳбарлари “иккинчи тўлқин” балоси гирдобиди ўз фуқароларининг жонини сақлаш илинжида куйнаётган бўлса-да, одамлар бепарво, дунёни бало қирони бо-

саётбиди, уларнинг парвосига келмаслиги шуни англатадики, одам зоти токи ўз бошига тушмагунча, (жабру ситамини илоҳим тортмасинку), тавбага келмас экан-да!

Бу бепарволик шуни англатади, наҳотки европаллик олимнинг: “Бу ўлат вабоси ҳеч кимни четлаб ўтмайди. Ҳамма бир бор бу касалликка чалиниши мумкин”, деганидан керакли хулоса қилмасак?!

Юсуф ЖўРАЕВ.

ИМКОНИЯТ

ҲАММАСИ ЁШЛАР УЧУН

Президентимиз томонидан белгилаб берилган 5 та муҳим ташаббусини учинчиси аҳоли ва ёшлар ўртасида компьютер технологиялари ва интернетдан самарали фойдаланишни ташкил этишга қаратилган.

Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги Самарқанд вилоят ҳудудий бошқармаси ҳамда Тойлоқ тумани ҳокимлиги ҳамкорлигида “Рақамли технологиялар ўқув мар-

кази”нинг ташкил этилиши ушбу ташаббуснинг амалий ижроси бўлди.

Зарур технологик воситалар билан жиҳозланган марказда ёшларга ахборот технологиялари ва элект-

рон тижорат соҳасида инновацион тадбиркорлик асосларини ўргатиш, ахборот технологиялари соҳасида стартап лойиҳаларни қўллаб-қувватлашнинг замонавий ҳамда самарали механизмларини яратиш, компьютер технологиялари, дастурлаш, робототехника ва киберспорт асосларини ўргатиш учун барча шароитлар яратилган.

— Бу ерда мактаб ўқувчилари ҳамда 30 ёшгача бўлган ёшлар учун бепул ўқув курслари ташкил қилинади, — дейди Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги Самарқанд

вилоят ҳудудий бошқармаси бошлиги Д. Хўжабердиев. — Мазкур марказ филиалини вилоятда биринчилардан бўлиб Тойлоқ туманида ташкил қилдик. Марказ қувватидан самарали фойдаланиш мақсадида, ёшлардан ташқари, давлат ва ҳужалиқ органлари, тадбиркорлик субъектлари ва аҳоли учун ахборот технологиялари йўналишида кундузги ва кечки ўқув курсларини ташкил этиш бўйича ҳам иш олиб бора-ялми.

Нигина РАХМАТОВА,
Тойлоқ туман ҳокимлиги
Ахборот хизмати раҳбари.

ОЧИҚЛИК

Президентимизнинг 2020 йил 3 сентябрда “Суд ҳокимияти органлари фаолиятини рақамлаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори қабул қилинди. Ушбу қарорда суд орқали шахснинг ҳуқуқини ривожланган инновацион технологиялардан фойдаланган ҳолда амалга ошириш тартиби белгилаб берилди.

Энди телефонингизни ҳеч ким олиб қўймайди

Глобаллашув жараёнида ҳар бир шахснинг ахборот олиши учун гаджет, ноутбук, уяли алоқа воситалари катта ўрин тутди. Албатта, технологик воситалардан фойдаланиш қулай, тезкор, сифатли ва вақт талаб қилмайди. Давро талабидан келиб чиқиб, қарорда суд органлари ҳам инновацион технологиялардан фойдаланиш тартибини қонуний белгилаш жисмоний ва юридик шахсларнинг бузилган ҳуқуқларини қисқа муддатларда тиклаш, ортиқча сарф-ҳаражатларни тежаш ва имкониятларни кенгайтириш белгилаб берилди.

Эндиликда фуқаролар ва тадбиркорларга кўрсатиладиган интерактив электрон хизматлар турлари кенгайиб, ҳар бир муносабатни кўриб чиқиш жараёнининг онлайн кузатиб бориши мумкин бўлади.

Шунингдек, судларда одил судловни амалга ошириш учун зарур бўлган маълумотларни тезкорлик билан олиш имконияти яратилди. Судларнинг вазирликлари, идоралар ва ташкилотлар билан электрон маълумотлар алмашинуви янада кенгайди. Бундан ташқари, махсус ахборот дастурларини жорий этиш орқали судьялар ҳамжамияти органлари фаолиятининг очиқлиги ва шаффофлиги таъминланади.

Энг муҳими, суд мажлисларида масофадан туриб, жумладан, мобиль қурилмалар ва электрон ҳамкорликнинг бошқа шакллари орқали иштирок этиш мумкин. Шунингдек, иш юзасидан тарафлар суд қарорларини онлайн тарзда олишлари ҳам имкон яратилади.

Шунингдек, 2021 йил 1 октябрдан бошлаб иштирокчиларни суд мажлисларининг вақти ва жойи ҳақида “SMS” хабар орқали хабардор қилиш тартиби жорий қилинади.

Бундай технологияларнинг суд ҳокимияти фаолиятига татбиқ этилиши ҳар бир судья ва суд аппарати ходимига ахборот технологиялари воситаларидан етарли даражада фойдаланиш вазифасини ҳам юклайди.

Сардорбек АБДУСАТТОВ,
жиноят ишлари бўйича Учкўрғон
туман суди раиси.

АФСУС

Мутасаддилар нега бефарқ?

Мамлакатимиз раҳбарий жорий йил 10 август кунини аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш ва ҳавфсизлигини таъминлаш, экологик осойишталикни асраш ҳамда чиқиндиларни қайта ишлаш тизимини такомиллаштириш масалалари бўйича селектор йўлғилиши ўтказилди. Асосий масала атроф-муҳит тозалигини сақлаш, кўкаламни муҳофаза қилиш орқали одамлар саломатлигини ҳимоя қилишга қаратилган эди.

Мана орадан бир ойдан кўпроқ вақт ўтди. Аммо жойларда йиғилишда кўтарилган масалалар юзасидан тайинли иш қилинганлиги кўзга ташланмапти.

Масалан, Чирчиқ шаҳри республика миқёсидаги энг серхашам шаҳарлардан бири саналади. Бу ерда турли миллат вакиллари истиқомат қилади. Шаҳарда бир қатор гегант корхоналар фаолият юр-тади. Улардан атмосферага тарқалаётган заҳарли чиқиндилардан ташқари, айрим заводлар ҳавога меъёридан ортиқ газ иси чиқариб, одамлар саломатлигига салбий таъсир кўрсатаётгани ачинарли, албатта.

Айниқса, шаҳарнинг 8-, 9-, 10 кичик мавзёлари боғловчи автомобиль йўлининг икки томонидаги ариқларда аҳоли ва тадбиркорлар томонидан ташланган керакисиз буюмларни, чиқиндиларни кўриб, айрим одамларнинг ўзи ҳам шаҳарни кўркамлаштиришга катта тўсиқ бўлаётганига гувоҳ бўласиз. Наҳотки, аҳоли саломатлигига бефарқ бўлган одамлар жилла курса, кўчага ахлат улоқтиришдан олдин ўзларининг, болаларининг соғлигини ҳам ўйлашмасан?

Автобус, ҳатто енгил машиналарда кетаётган шоввозлар машина ойнасидан тоза сув оқиб турган ариқларга қараб улоқтираётган турли хил чиқинди, баклашка ва салафан пакетлар шаҳар кўригига қора доғ бўлаяпти. Шаҳар ободонлаштириш ташкилоти мутасаддилари-

нинг бу ҳолатга бефарқлигини айтмасак ҳам тушунаверинг. Тўғри, кўча супурувчилари ҳар куни эрта тонгдан ўз ҳудудини тоза, озода қилиб қўяди, аммо уларга қўшимча ҳақ эвазига бўлса ҳам ипринди босган жойларни тозалатиб олса бўлади-ку!

Энг ёмони, чиқинди уюмларидан тарқалаётган бадбўй хидга чидаб бўлмайди, уй-жой мулкдорлари ширкатлари мутасаддилари бефарқ, улар мавзе аҳолидан уялишмайди ҳам. Шу атрофда савдо-сотик билан шуғулланаётганлар бушаган баклашкалар, дўкондан савдо қилганлар ташлаб кетган қоғозлар, бунинг устига расталарни чанг босиб ётса-да, бундай ҳаводан нафас олиш соғлигига зарар эканини била туриб, бемалол савдо қиллаверилади. Банк томонидан ўрнатилган банкوماتдаги ахвол янада ачинарли. Аслида, биринчи галда, саломатлигимизга ўзимиз масъул бўлишимиз керак эмасми?

Бўлиб ўтган йиғилишда Президентимиз: “Чиқинди тизимини тартибга солиш — ҳаётимиз, соғлигимиз учун энг муҳим вазифалардан бири. Бу инсон саломатлиги ва ҳавфсизлиги, миллият келажиги билан боғлиқ долзарб масала”, дея таъкидлаган эди. Зеро, озода жойда барак бўлади, соғлом муҳит шаклланади.

Шаҳар ҳокимлиги мутасаддилари эса фақат раҳбарлар ўтиб-қайтадиган марказий кўчаларга эътибор қаратмай, 2-сектор ҳудудларидан ҳам бир хабар олиб қўйишса яхши бўлар эди.

— Бир неча йилдан буён 8-кичик мавзеда истиқомат қиламан, — дейди Аҳмад Юсупов. — Телевизордан юрти-мизда олиб борилаётган ободончилик ишларини кўриб ҳавасим келади. Бизнеснинг ён-атрофимиздаги кўчалар, гаражлар ёнлари ва ариқлардаги чиқиндиларни кўриб эса ҳафсалам пир бўлади. Наҳотки, бизда раҳбар деган одамнинг тайини бўлмаса.

Бобур хиббони тарафдан уй томон ариқ орқали сув етаклаб келаман. Ариқ чиқиндига тўлиб қолганидан сув йўли ёпилиб қолган, то уй олдига келгунча тозалаб келаман. Мендан олдин бошқалар ҳам тозалашган шекилли, ариқнинг икки ёни чиқиндилардан ўрқа-ўрқа бўлиб қолган. Бунга мутасадди бўлган ширкатимизнинг коммунал ва чиқинди учун тўлов

пули йиғилдан бошқа ташвиши йўқ. Мана, ўзингиз кўринг, 8-уй орқасидаги чиқиндихонадан тарқалган ёқимсиз хиддан уйда ўтириб бўлмай қолди, — дейди фуқаро А.Юсупов.

“Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг Чирчиқ шаҳридаги вакилларини йил бўйи бу ҳудудда учратамиз”, дейишди 8-уйда яшовчи фуқаролар.

Нима ҳам дердик, санитария — экологик талабларга жавоб бермайдиган бу ҳудудда аҳоли тозалikka эътибор умуман йўқлигидан қийналиб яшаб келмоқда. Аммо бундай оғриқли ҳолатга шаҳар мутасаддилари лом-лим дейишмайди!

Ҳикматулло ҚОДИРОВ.

ТАЪЛИМ

Бугун мактабларда иш жуда қизгин. Бўшаб қолган мактаб бағри ўқувчиларга тўлмоқда. Бундан барча бирдек хурсанд, албатта. Ўқувчилар билим олишга қанчалар мушток бўлиб ошиқишса, ўқитувчилар ҳам ўз билимларини улаштишга шунча интиқ. Шундай бўлса-да, бутун дунё кўрашаётган ёе бор олдимида. Бу шундай ёеки, уни ҳеч қандай қурооллар билан енгиб бўлмаяпти. Фақатгина сабр, қатъий қоида, соғлом турмуш тарзи билангина яна тинч-осойишта кунларимизга қайтишимиз мумкин. Аммо биз соғлом турмуш тарзига, шахсий гигиена талабларига, карантин қонун-қоидаларига қай даражада амал қилаймиз. Бунинг кунлиқ аниқланаётган касалликлар сонидан ҳам билиб олишимиз мумкин. Бизни ўйлантираётган бир нарсаси борки, бу — ўқувчиларнинг соғлиги.

Бугун ўқитувчилар нимадан чўчишмоқда?

Болаларда иммунитет юқори бўлади, хавф унчалик катта эмас, улар бу касалликни осон енгиб ўтишади, — деган янглиш фикр халқимизнинг онига сингиб бораётгандай гўё. Аслида-чи? Болаларда гарчанд катталарга нисбатан касаллик ҳолатлари кам аниқланапти, аммо бу улар хавфсиз, касаллик юқмайди дегани эмас. Ўзбекистонда болалар бўлган болаларда кўп учрамоқда ва умумий касалланиш кўрсаткичининг 55 фоизини болалар ташкил этади. Шу рақамларнинг ўзи ҳам бизни огоҳликка қаҳириши керак, аслида. Мактаб ёшидаги болалар гарчанд касалликка чалинмаган тақдирда ҳам, инфекция ташувчиси бўлишлари турган гап. Бу ҳақда мутахассислар ҳам такрор-такрор огоҳлантиришмоқда. Бу ёшдаги болалар айтма дегани айтмадиган, ушлама деган нарсани ушлайдиган, ҳар нарсаси қизиқувчан даврда. Уларни қандай чеклаймиз. Айниқса, синф тарзида ўқитиладиган мактабларимизда.

Мактабларда қанча йиллардан бери фаолият юритиб келаётган кекса ўқитувчилар, ёндош касалликлар мавжуд бўлган муаллимларни ҳам унутмаслигимиз зарур.

Яқинда Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлигида ўтказилган брифингда Халқ таълими вазирлиги мутасаддилари берган жавобларидан шуни англаш мумкин, ҳеч ким ҳеч нарсани бўйнига олмайди. Ҳамма ўзини асраши керак: ўқитувчилар ҳам, ўқувчилар ҳам, ота-оналар ҳам. Вазирлик ота-оналар ўртасида қайтадан, кенг қамровли сўровнома ўтказилаётгани ҳам шу сабабдан, албатта.

Ҳозир ҳеч кимга осон эмас. Болаларнинг саводсиз бўлиб қолиши, илм олишга бўлган иштиёқнинг сўниши ва болаларнинг психологиясида бўладиган салбий ўзгаришларнинг олдини олиш учун ҳам мутасаддилар мактабларни анъанавий тарзда бошлашни режалаштираётгандир. Шундай бўлса-да, биринчи навбатда ўқувчиларнинг соғлиги ва улар билан алоқада бўладиган ўқитувчи-муаллимлар-

нинг, оила аъзоларининг саломатлиги эмасми?

Яна бир қизиқ ҳолат, мактабларда таълим анъанавий эмас, балки масофавий тарзда бошланиши тарафдорлари бўлган ота-оналар ҳам бор. Уларнинг кўпчилигини ўқитувчи ва мураббийлар ташкил қилмоқда. Бу ажабланарли ҳолат бўлса керак-а? Бунинг сабаби ўқитувчилар мактаблардаги вазиятни бошқаларга қараганда яхшироқ билганликларидир. Бугунги кунда мамлакатимизнинг 60 фоиз мактабларида ўқиш икки сменада ташкил қилинади. Ҳар бир семадан сўнг дезинфекция ишларини ишлаб чиқилган қўлланмалардагидек бажариш мушкул эканлиги, аксарият чекка ҳудуддаги таълим масканларида сув таъминоти масаласи муаммолиги, бола болалигига бориб, ижтимоий масофага риоя қилмаслиги ва шу ками оилалар ҳам уларнинг таввақал қилишларига тўсқинлик қилаётгандир. Ижтимоий тармоқларда кенг муҳокамага сабаб бўлган бу вазиятга жавобан айрим ўқитувчиларнинг ўзлари ҳам, “... бир ой, икки ой кеч бошласак, ўқув йилини ҳам шунча кеч тугатишимиз мумкин-ку...”, — қабилдаги изоҳлар ҳам қолдирилган. Пандемиянинг аниқ қанча вақтга чўзилиши, туғаси ҳеч кимга маълум эмас. Аммо шу вақт оралиғида биз учун янгилик бўлган бу “бало” нинг кучсиз тарафларини ўрганишимиз, одамлар ҳам ўзларини ҳимоя қилишга анча кўникиб қолишмоқда.

Ўқитувчи — муаллим — бир неча эмас, минглаб фарзандларнинг ота-оналаридир. Ўз фарзандлари учун қанчалик қуносалар, ўқувчилар учун ҳам шунча меҳр кўрсатади, асраб-авайлашга ҳаракат қилади. Ўқитувчилар ҳар қандай вазиятда ҳам билим беришга тайёр. Зеро, келажакнинг тақдири бу касб эгаларининг қўлида. Шундай бўлса-да, соғлиқ-саломатлик инсоннинг энг катта бойлиги. Бу бойлиқни эса ҳеч ким бой беришни истамайди.

Файзулло ЯХЎЕВ,
Шайхонтоғур туманидаги
19-мактабнинг
Ўзбек тили ўқитувчиси.

ШАП-ШАП ДЕЯВЕРМАЙ...

1 Аммо тилчиларга қолса, Лутфий кўчасини Лутфий номидаги кўча, Муқимий театрини Муқимий номидаги муҳикали драма театри, Миллий театримизни эса Ўзбек миллий академик драма театри деб “илмий тўғри” аташни талаб қилишади. Ахир, шап-шап дегунча, шафтоли деган ахши-да барибир.

Қирқ йилча аввал Тошкентда қурилган кино-концерт залига “Халқлар дўстлиги” деган ном берилди. Ўзи, “Кино-концерт зали” дегани залнинг номи эди. Яна янги ном қўшилиб, у “Халқлар дўстлиги” кино-концерт зали” деган болохонадор иборага айланди. Аслида-ку, бу залнинг болохонаси йўқ эди, аммо номи билан қўштирноғигача қўшқават бўлкетти!

Кўп ўтмай, буям кам кўринди. У янада сиёсийлашиб, “Владимир Ильич Ленин номидаги “Халқлар дўстлиги” кино-концерт зали” деб атала бошлади. Буям ёмонмас, аммо айтиб бўлгунингизча нафас етмай қолгани чатоқ эди. Сўнг Ленин ўчирилди, бир мuddат халқлар дўстлиги деган нарсаси ҳам сал нарига кўчирилди. Бу бино жойлашган Халқлар дўстлиги кўчаси Бунёдор кўчаси деб, метронинг шу номдаги станцияси ҳам 2008 йилдан бошлаб Бунёдор дея қайта номланди. Мундай олганда, Бунёдор – ихчам, қулай ном. Аммо... “Бунёдор”нинг асл маъноси — яратувчи дегани.

“Бунёдор” деган сўз тилимизда бор-ку, дейсизми? Ундай эмас. Бу ифода бизга атеизм авж олган йилларда кириб келган. Руслар ҳам “Созидатель” деб худони айтади. Бироқ шундоқ мутакаббир ўрис атеистлари ҳам бино ё футбол командасини “Созидатель” (Бунёдор) деб аташган эмасди. Қолаверса, “бунёд” деган сўз ҳам, унга қўшилган “кор” суффикси ҳам ўзбекча эмас, тожик тилидан олинган. Тожиклар эса “Бунёдор” деганда худони тушунади. Бизда эса “Бунёдор” футбол жамоаси, стадион, кўча, майдон ва ҳоказолар сероб, чунки сўзнинг маъноси билан ишимиз йўқ. Бунақа гишавани бошгорик деб биламиз, “ке, қўй, аталди-бўлди-да”, деймиз.

Собиқ иттифок замонида ўқитувчи-пошшо К.У. Черненконинг райига қараб, ҳамма ўрганган Маориф вазирлигини “Халқ таълими вазирлиги” деб қайта номлаган эдик. Маориф (просвещение)нинг нимаси ёқмадийкин у раҳбарга, биров билмайди. Оқибат, бир сўз ўрнига икки сўз майдонга келди. Буям майли. Улуғ оғаларимизга ортқ таважжўх кўрсатадиган бир эл эканмизки, Россиянинг ўзида “народное образование”дан аллақачон воз кечишган, вазирлигиям қачонлардан бери яна “Министерство просвещение” (Маориф вазирлиги) деб аталаётган бўлса-да, биз аҳдида содиқлар ҳамон “Халқ таълими вазирлиги” эшитгидан кириб-чиқяпмиз.

Тунов куни бир ошнамдан манзилни сўрадим. “Тўяхаммон маҳалла фуқаролар йиғини”да тураман, дейди. Хой, сен ўша маҳаллада турасанми ё маҳалланинг фуқаролар йиғинидами, десам, нима фарқи бор, деб анграяди. Ахир, йиғин-йиғилиш, мажлис, дегани-ку? Наҳотки одам... йиғинда яшаса? Қаранг, шунақа ифодаларга ўрганиб ҳам қоларкан-да киши. Тавба, маҳалла – ўзбекиники, дунёнинг биздан бошқа ҳеч қаерида маҳалла деган нарсаси йўқ. Аммо маҳалла идорасини руслар “Сход граждан махалли” дейишгач, дарров сузма-сўз таржима қилиб, “Маҳалла фуқаролар йиғини” дедик-қўйдик-да!

Шундай ҳолларни кўра-кўра, ўзим ҳам ажаб-товур қилиб сўзлашга ишқивоз бўлиб қолдим. Э, бунинг гаши бир бошқача бўларкан! Пенсияга чиқовилиб, дала ҳовлига тўрт-беш дарахт экиб кўкартирдим. Ана энди кимдир, пенсионерлигимдан беҳабар, нима иш қиласиз, деб сўраса,

“боғбончилик бўйича боғбонман”, дейдиган бўлдим. Анграйиб қолади. У нимаси, деб сўраса, эътирозингизни Олий аттестация комиссиясига бориб айтинг, деб озгига ураман. Нимагаки, ёшлигимда филология фанлари номзоди эдим. Ҳозир номзодлик деган гапнинг номзоди ўтмайди. “Филология фанлари бўйича фалсафа доктори” деб айтиш керак, қайтимига бонус қилиб, инглизча “PhD” деб қўшиб қўйсангиз, илмингизнинг “заонавий” эмаслиги билинмай ҳам кетади. Йўқ, ўзингиз аввал бир қаранг, “Биология фанлари бўйича фалсафа доктори” + “PhD”! Қандоқ чиройли янграйди! Ҳаммаёқ жаранг-журунг бўлкетди. Ё тавба, валокуввата!

Социология фанлари бўйича... фалсафа доктори, физика-математика фанлари бўйича... фалсафа доктори, бориб ана, чорвачилик фанлари бўйича ҳам... фалсафа доктори. Яна ҳаммасининг думига “PhD” деган ходани ҳам улаш керак. Боғбончилик бўйича боғбон дегани ундан чандон жўн-ку. Ўзини-ку, бизда мундай бир тузукроқ файласуф йўқ, аммо ҳаммаёқни фалсафа доктори босиб кетганини қаранг.

Кесатиғу киноя, пичингу учирликларни қўйиб туриб, жиддий айтадиган бўлсак, ўриснинг атамаларидан воз кечишга кеяяпмиз-да, ўша оннинг ўзида американизмга танда қўйяпмиз. Бунинг нима каромати бор экан, бизга аён эмас. Лекин футбол шарҳловчилари “дарвозабон”дан воз кечиб, “голкипер”, ҳужумчини – “форвард”, ён ҳамкамни – “лайнсмен”, қўшни жамоалар беллашувини “дерби” деб атай бошлашади? Ким уларга она тилимизни бузишга ҳуқуқ берган?

Яна бир атаманинг чайналишига эътибор беринг. Мен кўп йиллар кутубхонада ишлаганман. Кутубхона – табаррук маскан. Бу сўзнинг ўзи ҳам қандоқ ярашқили! Шунинг учун барча юртларда кутубхона ўша тилдаги номда сақлаб қолинган. Бизда эса нима учундир, шундай гўзал сўздан воз кечиб, “ахборот-ресурс маркази” деган аллатовур атамга ўтибди. Яна денг, буниши ҳам сертармок: туману шаҳарлардаги, мактаб ва бошқа муассасалардагисининг номи АРМ (ахборот-ресурс маркази), вилоят марказидагилари эса АКМ (ахборот-кутубхона маркази) деб аталар эмиш.

Хўш, бирон шаҳардаги АРМ унча-мунча вилоят АКМидан кўлампирак бўлса-чи? Барибир, “АРМ” бўлиб атала берадими? Мантиқ қани? Бунинг устига, кутубхоначи дейиш ҳам хато эмиш, “ахборот-ресурс маркази мутахассиси” деб айтиш керак экан энди. “Подумаешь!” деворинг келади!

Яхши биласиз, чорак асрча аввал Ўзбекистонда мактаб ва бошқа ўқув юртларида “рейтинг системаси” деган бир янгилик жорий қилинган эди. У билим беришда эмас, билимини баҳолашда қўлланадиган мураккаб бир тизим эди. Муаллим дарсга калькулятор кўтариб кириб, бухгалтерия билан шуғулланишга мажбур бўларди. Рейтинг балоси узоқ ҳукм суриб, энди бартараф бўлди. Унгача миллионлаб боланинг, неча ўн минглаб ўқитувчининг бошини қотирди, умрларининг энг қимматли вақтини ўғирлади. “Рейтинг” асосида баҳолашга ўтиб, нима ютдик – ким айтади?

Демак, ҳар қандай янгилик (жумладан, аввалдан бор нарсаларнинг номини ўзгартириш) тараққиётга олиб келавермас экан. Ҳар қандай ажабтовур нарсани, агар жудаям жозибали кўринса, кичикроқ бир кўламда синовдан ўтказиб, кейин жорий қилиш керакка ўхшайди.

Масалан, айрим ташкилотларнинг номланиши шу қадар узунки, бошлаб охирига етгунча одамнинг нафаси қайтиб кетади. Хатто одамга “тез айтиш” ҳам бундан осонроқдек туйилиши мумкин. Дейлик, Ўзбекистон мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди деган ташкилотни, Матбуотни қўллаб-қувватлаш фонди ёки Ўзбекистон Республикаси Энергетика вазирлиги ҳузуридаги Электр энергетикада назорат инспекцияси (“Ўзэнергоинспекция”)ни Энергетик назорати, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги Нодавлат нотихорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фондини ҳам анча ихчамлаштириш, оддийроқ, халқчилроқ номлаш қийинми?

Агар бундай ичакдек чўзилувчи узундан-узоқ аталадиган ташкилот, корхоналарни санайверсак, саногимиз етмаса керак...

Яна бир “ХТМФМТ ва ТЭБ” деб аталадиган жумбоқ бор – уни жўнроқ талқин қилиб берадиган одамга “маориф вазирлиги алоҳида мукофот ваъда қилибди”, деб эшитдик.

Демак, лоақал, биз сўз юритаётган масаладаги ўзига хослиқни олиб қаранг. Ҳар қандай нарсаси – хатто у хато бўлса ҳам, тилга кирдимиз, тамом, бу онга ҳам кирди дегани, кейин уни омбул билан ҳам тортиб чиқариб бўлмайди.

Бой, оҳорли ва образли ўзбек тилини бетайин, мантиқсиз ифодалардан сақлаш, бунинг учун жон қуйдириш бугунги кунда ниҳоятда долзарб. Чунки улар танага суқилган чаён нишидий – она тилимизнинг баданини илвиратиб қониға ўтади ва жонига қасд қилади.

Зухриддин ИСОМИДДИНОВ.

ҲОЛАТ

Эътибор ва огоҳлик

Куни кеча Андижон вилояти, Улуғнор тумани ҳокими Дониёрбек Маҳсудов ўз иш режасига биноан туманидаги “Янгиобод” маҳалласида бўлиб, шу ерда истиқомат қиладиган аҳоли билан учрашди.

Учрашув чоғида аҳоли муҳожаатлари атрофлича ўрганиб чиқилди. Боқувчисини йўқотган, ногирон ҳамда сурункали касаллиги бор, ижтимоий ҳимояга муҳтож оилалар ҳолидан хабар олинди, уларга 10 хил турдаги озиқ-овқат маҳсулотлари етказиб берилди.

Иш тополмай қийналаётган фуқаролар Маҳсудбек Шокиров ҳамда Азамат Маҳмудовлар билан суҳбатлашилди. Уларнинг тегишли ҳужжатлари, “Соф-стандарт” МЧЖ раиси О.Тошевнинг хабардорлигида, жамиятга тақдим этилди. М.Шокиров ва А.Маҳмудовлар ишга қабул қилинадиган бўлди.

Бундан ташқари, шу куни “Янгиобод” МФЙ ҳудудидаги 13-умумий ўрта таълим мактабида 2020-2021 ўқув йилига тайёргарлик, шунингдек, мактабда амалга оширилган ободонлаштириш ишлари кўздан кечирилди. Анъанавий ўқув йилини бошлаш олдида синфхоналарнинг жиҳозланиши, карантин пайти санитария-гигиена қоидалари ва талабларига мос келиши ҳам ўрганиб чиқилди.

Қаноатхон Отахонова, Улуғнор туманидаги 13-мактаб директори: — Биринчи галдаги вазифамиз ўқувчиларимизнинг саломатлигини муҳофаза қилишдир. Шундай экан, ҳозирги короновирус пандемиясининг вилоятимизда ҳам яна тарқала бошлаганини эътиборга олиб, карантин қоидаларига қатъий риоя қилган ҳолда барча синфхоналарни жиҳозладик. Ниқоб ва қўлқоп билан таъминлаш ишлари олиб борилди. Мактабимизнинг ички ва ташқи ҳудудлари дезинфекция қилинмоқда.

Ўрганиш жараёнида ҳам шу нарсаси маълум бўлдики, тумандаги мактаблар янги ўқув йилига пухта ҳозирлик қўришган. Шунга қарамай, улат келтирувчи пандемиянинг ҳали хавфи сақланиб қолаётгани боис, тумандаги барча таълим масканларида керакли чоралар қўрилишига яна бир бор эътибор қаратилди.

Маъруфа СОЛИБЕВА.

АКС-САДО

Куни кеча дўстларимдан бири: “Хуррият” газетасида Сизни қизиқтирган мавзуда мақола чиқибди. Шу газетни топиб ўқинг, деди. Очигини айтсам, кейинги йилларда матбуотга аввалги шайдолизм сусайган эди. Сабаби, давр шитоб билан ўзгармоқда-ю, ана ўша ўзгариш жараёнлари газеталарда акс этмай турибди. Қисқача қилиб айтганда, босма наشرлар электрон матбуот “чангида” буткул қолиб кетган деб ўйлаб юргандим. Йўқ, хато ўйлабман. Ҳали жонли чиқишлар қилаётган босма наشرлар бор экан. Фақат матбуот саҳифаларини кузатмаётганим бу — катта хатоимлигини англаб етдим. Бинобарин, камина интернет “титқилаб” ахборот олишга қўнқикан эдим.

Хуллас, дўстим маслаҳатига кўра “Хуррият” газетасининг жорий йили 9 сентябрь сонини варақладим-у кўзларим кувнади. Сарлавҳаларининг ўзи диққатингни “қўйиб юбормайди”: “Матбуот ўз ёлгонларининг қурбони бўлди...ми?” “Мавлон Умурзоков: “Сўбатчи ҳам романчик бўлмоғи керак”, “Китоблар “қамқоқдан” чиқарилди”, “Жимлик фалсафаси”, “Гурвак курмакка айланмасин ёки Вамбери мактаган Хоразм қовунлари қани?”... Сўхбатлар, мақолалар бири-биридан қизиқ экан. Иштиёқ кучайиб, газетани бошдан-аёғ ўқиб қўчдим-у ичимдан: “Ана энди бу газета ўз номини оқлабди” деб қўйдим.

“ГУРВАК...” ҚОҒОЗДА ҚОЛИБ КЕТМАСИН-ДА!

“Хуррият”нинг ўзаги “Хур”. “Ўзбек классик адабиёти асарлари учун қисқача луғат” китобида бу атамга қуйидагича изоҳланган: “ХУР — 1) овоз, эркин; 2) пок-киза”. Яна мазкур атамга мажорий маънода ҳам ишлатилар экан: “ХУРВАШ” — хурга ўхшаш, жуда гўзал”. Менинг назмидида “Хуррият” жуда гўзал газетга эврилгандек. Дўстимнинг тавсияси боис ушбу давринг доимий муштарийлари сафидан ўрин эгаллашни ниёт қилиб қўйдим.

Энди “Гурвак курмакка айланмасин ёки Вамбери мактаган Хоразм қовунлари қани?” сарлавҳали мақолага муносабат билдириб ўтсам. Кўнглимиздаги гал газетга чиқибди. Мавриди келганида бир хангомани айтиб ўтмоқчиман. Айни пахта яккаҳокимлиги даври қизғин тус олган маҳалларда “Хоразм педагоги” махсус поездида Ленинград (эндиликда Санкт-Петербург) шаҳрига борган зиёлиларимиз “Белая ночь” (Ойдин оқшомлари)ни кўриб, лолу ҳайрон бўлиб қолган эканлар. Шунда муаллимлардан бири: “Йўқ, оқ тунлар бизга тўғри келмайди. Шу тун Хоразмда пайдо бўлса, бригадирлар бизларни терим мавсумида кечалари ҳам пахта тердирадидилар” деб барчани қулдирган экан. Бу ҳақиқатан

ҳам рўй берган воқеа. 1974 йил июнь ойи охириларида...

Хўш, нима демоқчиман? Пахта яккаҳокимлиги бутун мамлакат аҳли, шу жумладан, хоразмликларнинг ҳаёт тарзини, онг-шуурини ўзгартириб юборган эди. Ана ўша инерция ҳали таққа тўхтамаган. Ўзингиз ўйлаб кўринг: қайси даврларда Хоразм пахтачилиги билан жаҳонга довруқ таратган? Биз бунни билмаймиз. Аммо қадимда Хоразм болдан тотли шифобахш қовунлари боис етти иқлимга овоза бўлганини манбалардан ўқиб билган эдик. Хоразм қовунлари махсус совутигичли қолипларда Араб давлатларига олиб борилгани ва шу аснода қовунларимиз жаҳон бозорларида катта пулларга сотилгани хусусидаги хабарлар ёзиб қолдирилган.

Журналист Баҳром Рўзматов ўша мақоласида Ҳерман Вамбери фикрларини шарҳлаб ўтибди. Иқтибос менга жудаям маъқул тушди: “**Кейинчалик у “Айниқса, Ҳазорасп олмаси, Хива наштависи ва анори, қовунлари, ҳатто, Россия бозорларида ҳам анча қадрили ва қиммат туради” деб ёзган**”. Мен иқтибос олинган Давлатёр Раҳим ва Шихназар Матрасул қаламларига мансуб “Феруз” китобини мутлаа қилганман. Муаллифлар Вамберининг Хоразм аҳли характери,

яшаш тарзи, боғдорчилиги, деҳқончилиги тўғрисидаги мулоҳазаларини чиройли зайлда шарҳлаганлар.

Мен ўзим Ҳазорасп туманининг Пичоқчи қишлоғида туғилиб ўсганман. Қирқ етти йилдирки, Тошкент шаҳрида яшаяпман. Ҳар гал қишлоғимга қовунларимизни, олмаларимизни қўмсаб бораман. Мўъжизавий неъматларни тановул қилар эканман, худди болаликка қайтгандек бўламан.

Шу ўринда қизиқ маълумотни келтириб ўтмоқчиман. Вамбери “Ҳазорасп олмаси” деб ёзганида Карвак олмасини назарда тутгани эҳтимолдан холи эмас. Бунинг сабаби шундаки, бизнинг Карвак қишлоғида олманинг фаройиб тури ўсади. Ранг-рўйи кўримсизроқ, аммо ўша олмани есангиз қарсиллаган овозини эшитасиз — бол ва гул иси аралаш бир неъмат димогингизни чоғ қилади, иштахангизни очади. Карвак олмаси бошқа жойларда ўсмайди, дейдилар. Бу қуёш ҳаракати ҳамда тупроқ таркибига боғлиқ бўлса керак.

Гурвак тўғрисида ҳам шу фаразларни айтмоғимиз мумкин. Гурвак қуёш шуълаларини, сувни, тупроқни танлайди, дейдилар. Б.Рўзматов мақоласида масаланинг айнан ўша жиҳатларига эътибор қаратилади. “Тахминимизча, “гурвак” атамаси негизда “қўр”, яъни иссиқлик аломати

муҳассам. Гурвак баҳор қуёшининг ҳушорати ила етиладиган эртагишар қовундир. Камина мамлакатимизнинг бошқа вилоятларида гурвак етиштирилишини эшитмаганман” деб ёзибди муаллиф. Афсуски, ана шундоқ қовун шифобахшлиги хусусидаги гурунглар эртатка айланган. Ҳозирги даврда аввалги гурваклар йўқ. Менимча, бу ҳодиса деҳқонларимиздаги ташаббускорлик хислатлари сусайганига бориб тақалади. Деҳқон ерни, қуёшни, сувни жону дили билан севмас экан, ундаги ихлосу иштиёқ сўниб бораверади. Табиат неъматлари, таомлар — аждодлардан мерос қадрият. Нафақат гурвак, балки ажойиб экинларнинг бошқа турлари ҳам юртимизда унутилиб бормоқда. Масалан, 1960 - йилларда Хоразмда уйлар гултарошлик услубида қурилган. Чунончи, қуёш нурлари ёз ойларида синиб тушиб, деворларни қиздирмаган. Ичкари салқин бўлиб турарди. Ҳар бир уйга кираверишда талак (тепадаги омбор-

хона) бўлгучи эди. Талакда чиройли йўсинда осиб қўйилган гўж-гўж оқ жүхориларга қўзингиз тушар эди. Ана ўша оқ жүхори унидан жуган куртук деган таом қилинарди. Хоразмининг хос таоми! Жуган унга қадри (қовоқ) суви аралаштириб зогора тайёрланар эди. Бугунги кунда бу хилдаги таомлар ўтмиш меросига айланди-ёв... Нега шундай? Нега биз борган сари қадриятларимизни йўқотмоқдамиз? “Гурвак курмакка айланмасин ёки Вамбери мактаган Хоразм қовунлари қани?” сарлавҳали мақола мутлааси чоғида каминани шу сўроқлар ҳам безовта қилди, уйга чўмдирди.

Пировардиди, “Гурвак...” қоғозда қолиб кетмаслиги керак” қабилида хулоса ясадим. Тўғри, бу тарздаги мақолаларни кўпчилик ўқийди. Аммо ўқиб баробарида фикрларга нуқта қўйилверса — бундан не наф? “Хуррият”чилар қовунчилик соҳаси мутахассислари, фермер ҳўжалиги раҳбарлари, деҳқонлар фикр-мулоҳазаларини газетга саҳифаларига олиб чиқсалар аини муддао бўлур эди.

Ҳа, дарвоқе, устозимиз, буюк ҳофиз Комилжон Отаниёзов Тошкент шаҳрида яшаганларида мухлислари хамиша ул зотга Хоразм мева-чева-ларидан, қовунларидан жўнатиб турган эканлар. Ўдномада ёзилишича, журналист Ҳусеин Раҳмонов ота қадрдони ховлисига “тўлиб-тошиб” борганида устоз: “Оҳ-хо! Хоразмни Тошкентга кўчирибсан-ку?!” деган экан. Бу — фахру ифтихор белгиларидир. Чиндан ҳам Хоразм ери ўз неъматлари билан қадимги тамадду-нни эслатиб туради.

Шермат ХЎЖА,
хофиз, шоир,
тадқиқотчи.

УЙҒОҚ СЎЗ

Сизга айтар сўзим бор...

“Хуррият” газетасининг 2020 йил, 3 сентябрь, 30-сонида Абдулазиз Аҳмедовнинг Ёшлар ишлари агентлиги директори Алишер Саъдуллаев билан бўлган “Биз ҳали 50 тезликда юрибмиз” сарлавҳали суҳбат эълон қилинди. Тўғриси, суҳбатдош жавобларидан кўнглим тўлмади. Нимадир айтиш ёки ёзишга тараддуланиб юргандим, *Korrespondent.uz* сайтида Фурқат Алимардоновнинг айнан шу суҳбатга муносабати (“Ёшлар ташкилотига ёш раҳбар бўлгани яхши, ammo фикрлаши каттароқ бўлсин”)ни ўқиб, ҳар тугул дилчимдаги гаплар айтилибди, деб бироз таскин толган-дек бўлдим. Аммо барибир ўзимнинг ҳам айрим мулоҳазаларимни билдиришни жоиз топдим.

Директорнинг ўз фаолиятига танқидий кўз билан қараши, “ҳали 50 тезликда” юрганини очкичасига тан олиши, ижтимоий тармоқларда ёшларнинг фикрига ўз вақтида муносабат билдириши... қувонарли ҳол, албатта. Қолаверса, шундай катта ташкилотнинг раҳбари бўла туриб, матбуотга очик интервью бергани ҳам айни кунда ижобий ҳолатдир. Сабаби, юрак ютиб, матбуотга чиқиб, халқ билан юзма-юз гаплашишга ҳамон кўп раҳбарларимиз рози бўлмайди. Ана шу жиҳатлар яхши, лекин Алишер Саъдуллаевнинг босма нашрлар бораидаги фикрларини мутлақо оқлаб бўлмайди...

Сизга саволим бор, жаноб директор: матбуот соҳасида бир соат бўлса ҳам ишлаб кўрганмисиз? Газетанинг чиқишидан олдинги кун (вёрстка)ни кузатганмисиз? Битта мақола ёзиш учун муаллифнинг сиздек раҳбарлар ашиги олдида соатлаб кутиши, материални ёзиш, уни чоп этиш ҳолига келтиргунча ишхонада амалхалғача қилиб кетишидан хабарингиз борми? Босмаҳона ашигида ярим тунги соат 01.00 ёки 02.00 гача қилиб кетган, ёмғир қорда, иссиғу совуқда газетасининг сифатли чиқишини кутаётган муҳаррир ёки ходимдан-чи? Янги чиққан газетанинг исини-чи, ҳидлаб кўрганмисиз? Биламан, албатта, “йўқ” дейсиз. Чунки сиз бу

соҳани тушунмайсиз, англамайсиз. Бир томондан шуниси ҳам маъқул. Уч-тўртта нашрларда қатнашиб туришингизни айтибсиз. Жуда ишондик-да! Сиз раҳбар одам бўлсангиз, мақола ёзиб ўтирасизми, матбуот котибларингиз номингиздан ёзиб берса керак. Янглишаётган бўлсам, узрлар бўлсин!

Бугунги ижтимоий тармоқларни мақтабсиз. Кечирасизу, аслида бу давр фожиаси ҳисобланади! Қандай қилиб газета-журналларни сақлаб қолиш муҳокамалар марказида турган пайтда сиз ижтимоий тармоқларни ривожланиш, деб баҳолаяпсиз? Ахир интернет чаласаводлиғу шовша-шовшарлининг уяси-ку! Демак, ривожланган мамлакатлар сиз билган нарсани билмас экан-да? Нега уларда газеталар миллионлаб нусхада чоп этилади унда?! Яна ҳафталик эмас, кунлик рўзномалар!

Билсангиз, доим мутлоаа қилиб борадиган электрон нашрларингиз барчага ҳам бирдек қулай эмас. Сабаби, чекка қишлоқларда интернет умуман йўқ, бўлса ҳам талаб даражасида ишламайди. Улар қандай қилиб интернет сайтларини кузатишини? Тўғриси, интернетга уланишга, кунма-кун тўлов тўлашга маблағ топса имкон, имкон топса маблағи етмайди. Имкон ҳам, маблағ ҳам топилса, интернет ишламайди! Одамларнинг камбағаллашиб бораётганидан хабарингиз бўлса керак. Юртимиз ёшларининг неча фоизи хорижда “гастрабайтер” бўлиб юрганини, уларнинг аниқ ҳисобини айтмасам ҳам кўпчиликлдан яхши биласиз.

Эҳтимол, 3,5 миллиондан ошқ аҳолиси бор пойтахт учун интернет қўлайдир. Бироқ қолган 30 миллиондан зиёд аҳоли, асосан вилоятларда яшамайдими?! Тўғри, вилоят, шаҳарларимиз марказларида шарт-шароит, имкониятлар ҳар жиҳатдан ошган. Аммо туманларда, қишлоқларда аҳвол қандай? Қачон уларнинг ғамини еймиз, қачонгача лойиҳаларингиз фақат марказда яшовчилар манфаати учун хизмат қиладиган “StartUp”, “Mfaktor”, “Yaganuz”, “Ykfoundation”... бўлади? Чекка қишлоқдаги ёшларни ким ўйлайди, улар учун буларнинг нима қизиги бор? Эртадан кечгача чорванинг орқасидан юрадиган тенгдошларимиз учун ҳам фойдали, ҳеч бўлмаса, 2 та молини 4 та, 5 та то-

вуғини 10 та қиладиган лойиҳалар қачон ишланади, тоқайгача улар “четта кетаман, шаҳарга кетаман, кутупламан баридан, қишлоқни елкаминг чўқури кўрсин”, дея куюниб яшайди? Саволлар кўп, жавобни қачон айтасиз?

Яна матбуотга қайтсак. “Ўнча бўлса ўрни бошқа”, деган гап бор. Тўғри, интернет сайтлар, ижтимоий тармоқлар бугун жуда ҳам фаол. Тан олиш керак, айрим имкониятлари билан матбуотдан бир қадам олдиндадир. Ўзим ҳам сиз айтган тармоқларда фаолман, ҳа, улар тезкор ва қулай. Бироқ бу босма нашрлардан воз кечиш керак, дегани эмас-да. Берган интервьюингизда матбуотни “...тарих, қадрият, катта мактаб. Шунинг учун ҳам газетани сақлаб қолишимиз лозим”, дебсиз, аммо кейинроқ ўз фикрингизга қарши чиқиб, газетани етказишдаги муаммоларни санаб, бутунлай тесқари гап айтгансиз.

Билсангиз, марказий нашрларнинг ўқувчисига ўз вақтида етиб бормаслигига тахририятлар эмас, аксинча, почта хизматлари айбдор саналади. Балки муаммони ҳадеб рўкан қилиб келтир-равермасдан унинг ечимни ҳақда ҳам бош қотириш вақти келгандир?

Яқинда бир маълумотга кўзим тушди. Ўтган асрнинг 80 йилларида Ғарб давлатларида кенг жамоатчилик орасида болалар ва ўсмирларнинг “мутлоаа инқирози” масаласи қизгин муҳокамага айланган экан. Бунга сабаб мутлоаага ниҳоятда кам вақт ажратилиши бўлган. Жумладан, ёшларнинг бўш вақтини мазмунли ўтказиш бораида Германияда телевидение, интернет хабарлари, тажоввузор фильмлар етакчи ўринга чиқиб, газета ва китоб ўқиш иккинчи даражага тушиб қолгани сабаб, ҳар учинчи ўсмир функционал саводсизга айлангани аниқланган.

Францияда эса ҳар икки талабадан бири “Уч мушкетёр”нинг муаллифи кимлигини айтиб бера олган. Англияда ҳам ёшларнинг улғайган сари мутлоаа даражаси пасайиши кузатишган...

Бу шунчаки фактлар эмас, балки айни ҳақиқатдир. Мутлоаа маданиятининг пастлиги, китоб ўқишга бўлган қизиқшининг йўқлиги бориши — бу миллат маънавиятининг таназзулидир. Ёшлигида 20-30 саҳифалик журнал ўқишга ҳафсала қилмаган ўқувчи эртага каттароқ ҳажми-

ДАРҲА
Алишер САЪДУЛЛАЕВ:

“Биз ҳали 50 тезликда юрибмиз”

даги китобни кўрганида юраги орқага тортиб кетади-да! Билим даражаси эса ҳаминқадар маълумотлар базаси билан тўлиб, оқибатда ўз соҳаси бўйича малакали кадр бўлиб етиша олмайди. Олий таълимда ҳам сушт, ҳўжақўрсинга ўқиб диплом олади-ю бунинг жабрини яна давлат, миллат кўради...

Маълумотларга кўра, 1980 йилларда АҚШда функционал саводсизлик оқибатида давлат 237 миллиард доллар зарар кўрган экан. Юқоридagi каби салбий ҳолатлар бўлмаслиги учун нима қилиш керак, деган ҳақли савол туғилиши табиий. Бунда ўқувчи-ёшларда мутлоаа маданиятини ривожлантириш заруриятини вақтида англаб, ғарблиқлар тўғри йўл тутишган. Хўш, биз-чи?..

Агар сиз айтгандек ҳамма ёппасига электрон нашрлар, сайтларга ўтиб кетса, газеталар ҳам фақат электрон шаклда чиқа бошласа, бизда ҳам хориждаги каби “мутлоаа инқирози” рўй бермаслигига қафолат бера оласизми?

“Сочи борнинг сочи йўқ билан нима иши бор”, деганларидек, сиз бугун ёшларнинг етакчи раҳбари бўла туриб шундай десангиз, эртага бошқаси чиқиб, яна бирор салбий фикр билдирса, ўзбек матбуоти тақдирини нима бўлади? Аслида, уни сақлаб қолиш, оёққа туришида сиз, ёш раҳбар сифатида, камарбаста бўлишингиз керак эмасми?!

Кўзга кўринган қайсидир кўшиқда айтиладиган “ўқишда, ишда ҳаммаша илғор” ёшлар юртимизда кўп. Лекин юз минглаб шундай тенгдошларимиз ҳам борки, “Бобур ким бўлган?” десангиз ё Мирзо Улуғбек, Имом Термизий ҳақида сўрасангиз, ломмини деса, кейин айтиш “Четта чиқиб керак, нимага чиқмаслик керак?” деб. “Жасоратли” сўз айтиш осондир, лекин ҳамма четта чиқиб кетишининг илоҳи ҳам, кераги ҳам йўқ, бизнингча. Ўша четдагидан кам бўлмаган шарт-шароитни яратамиз, десангиз-чи! Шунда Ўзбекистон ёшлари сиз билан камарбаста бўлишига шубҳа йўқ!

Ислом АСИЛБЕКОВ,
Ўзбекистон Журналистика ва оммавий
коммуникациялар
университети талабаси.

“ТУРКИЯ ТУРКЛАРНИКИДИР”

Шундай қилиб, Туркиянинг “Хуррият” газетаси ilk бор 1868 йилда Янги усмонлилар уюшмасининг газетаси сифатида Намик Камол томонидан Лондонда чоп этилган. Бироқ 1870 йилга бориб газетанинг 88 сони нашрдан чиққач, турли босимлар сабабли ўз фаолиятини тўхтатган.

Биз бугун сизлар билан фикр юритмоқчи бўлган “Хуррият” газетаси кундалик, кунлик нашр бўлиб, узок йиллик таърифидан сўнг 1948 йил 1 майда Седат Симавий томонидан ташкил этилган. Бугун у Doğan Yayın Holding таркибидagi газетга ҳисобланади. Газетанинг қоқ пешонасига ёзилган “Туркия туркларникидир” шиори туркий тилиги ҳар қандай миллатни бир байроқ ва бир мақсад остида сафлаштишга чорлайди. Халқнинг ўз тугроғида озод ва ҳур яшаш, бу йўлда ҳеч ким ва ҳеч нима тўсқин бўлмаслиги ушбу шиорда акс этган.

Газета 1948 йилда Садат Симавий томонидан ташкил этилган ва 1948 йил 1 майда “Иордания ва Ироқ қўшинлари Фаластинга кириши” сарлавҳали мақола билан ilk сонини нашр этган. 1953 йилда Седат Симавий вафотидан сўнг, унинг ўғиллари Халдун Симавий ва Эрол Симавий даврида ҳам газета ўз йўналишини давом эттирди. Халдун Симавий 1971 йилда “Веб-офсет” гуруҳини тузиб чиқиб кетганидан сўнг, газета тўлиқ Эрол Симавий зиммасига ўтди.

ҚАРОРГОҲ БЕЗОВТА

1971 йилдан кейин навбати билан Измир, Анкара, Адана ва Эрзурумда ўз ваколатхоналарини очган “Хуррият” газетаси, 1973 йилда офсет тизимини бошлади. Айниқса, рангли фотосуратлар ёрдамида катта афзалликларга эга бўлди. Бугунги кунда газетанинг бутун дунёда 50 дан ортиқ вакиллиги бўлиб, бу ерда 600 дан ортиқ журналист меҳнат қилади. Газетанинг “Бозор ва иқтисод”, “Ёшлар учун”, “Интернет”, “Адабиёт” каби иловалари чоп этилади. “Хуррият”нинг “Hürriyet Daily News” деб номланган инглизча версияси ҳам

АДАШИМИЗ

ёхуд “Hürriyet” Туркия матбуотининг байроғидир

ўқувчилар қўлига етиб боради. Унинг электрон шакли 1997 йилдан буён интернетда ўз аксини топган.

1990 йил 7 мартда кенгаш аъзоси, ёзувчи ва газетанинг собиқ бош муҳаррири Четин Эмеч кетаётиб кўролли ҳужум тўфайли ҳалок бўлади. 1988 йил 1 майда “Хуррият” ўз логотипини ўзгартиради. Бу Эрол Ақсой, Динч Билгин ва Халдун Симавий қўшма корхонаси бўлди. 1994 йилда акцияларнинг 70 фоизи “Doğan Yayın Holding” томонидан сотиб олинади. 20 йил давомида Эртуғрул Ўзкўк газета бош муҳаррири бўлиб фаолият олиб боради.

Ҳанде Фират томонидан ёзилган “7 саволга 7 та жавоб” мақоласи “Қароргоҳ безовта” рукида 2017 йил 25 февралда чоп этилган. Мақоладан сўнг кўп ўтмай 2017 йил 1 мартда Седат Эргин Бош муҳаррирлик лавозимини тарк этади.

ЁНАЁТГАН ТУРК БАЙРОГИ

“Хуррият” газетаси тарихида гоҳ журналистларига, гоҳ улар жойлашган бинога ҳужумлар уюштирилганлигидан кўп азият чеккан. Шундай ҳужумлардан бири 2015 йил 6 сентябрда бўлган эди. Маълумки, “Хуррият” Туркиянинг энг таъсир доираси кенг газетаси бўлиб, у озодлик рамзидир. “Хуррият” ўзининг тарихида ҳақ сўзи учун, адолатли ва кескир мақолалари учун тўлаган тўловлари кўп бўлганлигини юқорида ҳам айтиб ўтдик. Ана шу тўлоланда “Хуррият”нинг биносига тошлар отилиб, бино олдидаги байроқ ёқиб юборилган. Ёнаётган байроқ миллионлаб туркларнинг фахру гурури эди... Бу билан бирга уларнинг орзулари, армонлари, энг улғу мақ-

садлари алангаланарди.

Уни 2018 йил 22 мартда Demirören Holding компанияси сотиб олган. Сотиб олгандан сўнг, 50 га яқин муаллифлар жамоавий равишда ишдан мажбурлан олиб ташланди. Ушбу ишлар юқори раҳбарият томонидан газета бош муҳаррири Ваҳап Муңярға хабар бермасдан амалга оширилади. Ваҳап Муңяр ҳам бу воқеадан сўнг истеъфога чиқишга мажбур бўлади. 1997 йилдан бери “Хуррият” газетаси Туркиянинг матбуот байроғига айланди. 2020 йил апрель ойида Интернет янгиликлар сайти рейтингда энг кўп одам таъриф буюрган сайтлар қаторида дунё бўйлаб нуфузли ўринга кўтарилди. Ва hurriyet.com.tr веб-сайти 2011 йил июнь ойида 9,5 миллион таъриф буюрувчилар билан Европадаги энг йирик сайтга айланди.

Бу ерда Доған Ҳизлан, Эртуғрул Ўзкўк, Седат Эргин, Фотиҳ Секирге, Аҳмет Хоқон, Абдулқодир Селви, Ялчин Байер, Гила Бенмаёр, Акиф Беки, Проф. Доктор Усмон Муфти ўғли, Туна Киремитчи, Хаёт Гедик, Жениз Семерси ўғли, Қанот Атқая, Мелике Қаракартап, Верда Озер, Гоҳан Ҳечким, Угур Мелеке, Али Есе, Гоҳан Унсал, Кенан Басаран каби ёзувчи ва журналистлар фаолият олиб борган. Ўз навбатида улар “Хуррият”нинг ҳар бир хонадонга кириб боришини таъмин этганлар.

ФРАНКФУРТДАГИ “ХУРРИЯТ”

“Хуррият” ilk бор 1950 йилда “Хуррият Пазар” мультфильм форматига ўтган. Орадаги йиллар давомида у таркиб ва визуал жиҳатдан янгиланган.

“Хуррият” газетасига қўшимча “Хур-

рият Пазар” 1950 йилдан то ҳозирги кунгача чоп этиб келинади. Бу газета 2011 йил 24 апрелда қўшимча газета форматига ўтказилди. “Туркия ҳайрат шiori билан бозорга айланади” деб эълон қилган эди вақтли нашрлар ва бу бозорнинг мазмун кенгайтирилди. Буни кенгайтиришда Аҳмет Ҳакан ва Эртуғрул Ўзкўк каби ёзувчилар ҳиссаси бениҳоя катта бўлди. “Хуррият Пазар” 36 саҳифада нашр этилади.

“Хуррият Кампус” газета иловаси 2010 йил мартдан бери турли университетларнинг талабалар шаҳарчаларида тарқатилди. “Хуррият” ушбу илова билан ёш аҳолига мурожаат қилиб, тақлифлар киритишди, шунингдек, фестивал ва танловларни ташкил қилади. Ўнинг ҳар ойнинг иккинчи ва охири жума кунлари қиқадиган қўшимчаси 2002 йил ноябрь ойида теле-визион вариантни эфирга узатишни бошлади.

“Хуррият” Германияга ишлаш учун кетган турк ишчиларининг Туркия ва жаҳон янгиликларига эҳтиёжларини қондириш учун 1964 йилдан буён Германия ва бошқа мамлакатларга самолётда олиб борилган. Шунингдек, уни Европа мамлакатларига ҳам тарқата бошлашади. Талаб ошгани сайин турк фаолият олиб борган. Ўз навбатида улар “Хуррият”нинг ҳар бир хонадонга кириб боришини таъмин этганлар.

“Хуррият” Германиянинг Франкфурт шаҳри яқинидаги муассасаларида нашр этилмоқда

ЭНГ ИШОНЧЛИ НАШРТОҲ

Ташкил топганидан бери “Хуррият” газетаси турк матбуотининг етакчи ташкилотли сифатида ўзининг журналистик саҳнати ва салоҳиятини давом эттирмоқда. Ушбу муваффақият ортида универсал матбуот тамойиллари асосида сақланиб турадиган аниқ, ишончли ва ҳолис журналистикани кўриш мумкин.

“Хуррият” кун тартибининг белгилаш учун ҳаётнинг барча соҳаларини қамраб оладиган иқтисодиётдан сиёсатгача, кунлик воқеалардан спортгача бўлган жараёндаги қизиқарли мақола ва хабарларни тезкорлик билан тарқатиб боради. Турк матбуотида янгилик ва замонавий харақатларнинг кашфиётчиларидан бири бўлган “Хуррият” босма оммавий ахборот воситаларида технологияни ривожлантириш билан ўз ишини рақамли технологияга кўтарди ва бу ерда етакчиликини намоён этди. Йигирма йилдан зиёд вақтдан буён нашр этиб келаётган hurriyet.com.tr сайти тўфайли ишончли янгиликлар миллионлаб рақамларга тез ва қулай тарзда етиб боради.

“Хуррият” ходимлари томонидан ёзилган янгиликлар газеталар, hurriyet.com.tr ва ижтимоий тармоқлар орқали ҳафта-нинг 7 кунда 24 соат давомида мушаррийларнинг янгилик ва хабарларга бўлган

ташналигини қондиради. Интернет муҳитида “янгиликлар ифлосланиши”га ғарқ бўлишни истамеган ўқувчилар “Хуррият”ни ўзлари учун энг ишончли бандаргоҳ деб билишади. Худди шу тарзда, реклама берувчилар ҳам “Хуррият”ни ушбу далил асосида ушлаб, ўз рекламаларининг мақсадли аудиторияга етиб боришини афзал кўришади.

ЯҚШАНБА БАЙРАМЛАРИ

Ҳар яқшанба нашри хонадонларга бошқача руҳда кириб боради. Гўё бу кун турк оилалари учун “Хуррият” билан бирга байрамдек гап. Рақамли янгиликлар билан таърибли янги дунё динамикаси ва иқтисодий ўзгаришлардан ҳақиқатан Туркиянинг “Хуррият” газетаси бутун дунё газетхонлари қалбиди инқилиб қилишда давом этади. Чунки яқшанба нуноштасига ўтирган турк халқи “Хуррият”нинг яқшанба сонларини ўзгача бир хотиржамлик ва куйинчаклик билан ўқиб чиқашди.

Шанба — одамлар ўз оилалари, фарзандлари ва дўстлари билан режалар тузиши, шаҳар ҳаётида қатнашишни ва дўконга боришни хоҳлайдиган кун. “Хуррият” газетаси шанба кунини Угур Вардан, Ведад Милор, Саваш Ўзбей, Тонга Акйилдиз, Баҳар Хуҳадар ва Элчин Яхши каби мутахассислар билан ўз ўқувчиларига раҳбарлик қилади. Маданият, санъат, харид қилиш ва тадбирларнинг кун тартиби сифатида кинодан мусиқага, театрдан китоб, услубдан телевидениега қадам қамраб олинади. “Хуррият” шанба юлдузлари тизими билан баҳо бериб, “энг яхши” махсус интервьюлар, шарҳлар ва динамик дизайн билан шаҳар қўлланмаси сифатида ҳафта охирига ранг ва бойлик қўшиди.

“Хуррият Пазар” иловаси биринчи навбатда яқшанба завқига олиб қиради. Ўзининг таниқли ислари, махсус янгиликлар, шунингдек, ҳажвийлар, овқатланиш, табиат, технология каби долзарб масалалар билан Туркия бўйича кун тартибини, файллари, дунё бўйича экспюзиив интервьюни ва бошқа мақолаларни сизга тўхфа этишдан чарчамайди. Меҳмет Ўз, Эбро Эрке ва Ҳакан Генсе каби ўз соҳасининг энг машҳур ва муваффақиятли номлари ўқувчилар билан юзма-юз бўлади. Яқшанба кунлари Туркиянинг бозордаги энг обрўли брендларидан бири бўлган “Хуррият” газетаси, бутун ҳафта давомида турк халқининг чарқоқни хис қилмаслиқларига, ишонч ва қатъиятига дастак бўлади.

ҚАЛБДАГИ “HÜRRIYET” КОШОНАСИ

Шуни таъкидлаш керакки, кейинги пайтларда Туркия ҳукумати ва турк журналистлари ўртасида тушунмовчилик ва келишмовчиликлар кўп содир бўлмоқда.

“Hurriyat” муаллифларига

Биз устоз ижодкорларни, журналистларни ва бизни кузатиб борадиган барча мушаррийларимизни жуда қадрлаймиз. Ва уларнинг ҳурлик учун ҳақиқириб ураётган юракларидан қозоғга тўкилган ажойиб публицистик, бадий ижод намуналарини, мақолаларини газетамизда чоп этишдан беҳад мамнун бўламиз. Зотан, “Hürriyat” ҳар бир юртдошимизнинг ўз фикрини, сўзини айтиш мумкин бўлган минбардир. Шунингдек, истеъдодли, ўткир сўзли ёшларни ҳам газетамиз орқали чиқишларини қўллаб-қувватлаймиз.

Шу ўринда бир мулоҳаза. Ҳар ишнинг ўз қонун-қоидаи, одоби бўлгани каби муаллифлик маданияти, этикаси деган тушунча ҳам бор. Унга амал қилиниши, аввало, муаллиф даражасини кўрсатади. Қолаверса, унинг материални чоп этган нашрга бўлган ҳурматидан ҳам дарак беради. Биз эса барча муаллифларимиз билан илиқ муносабатни, самимиятни сақлаш тарафдоримиз.

Шу боис, бу борадаги ўз тамойилларимизни маълум қиламиз:

— Газетамиз азеал бошқа нашрларда, жумладан, электрон сайтлар ва ижтимоий тармоқларда эълон қилинган материалларни чоп этмайди;

— “Hürriyat” газетасида ёритилган мақола, шунингдек, бир пайтнинг ўзида бошқа босма ёхуд электрон нашрларда чоп этилса, муаллифга қалам ҳақи тўланмайди;

— Газетамизда нашр этилган материаллар бошқа ОАВларда эълон қилинса, “Hürriyat” газетаси манба қилиб кўрсатилиши сўралади.

Зеро, “Hürriyat” — хурлик истаганлар учун!

ТАХРИРИЯТ.

Олдинлари ҳарбий, диний ҳужумлар сабаб журналистлар жонига суиқасд қилиш ҳолларига дуч келинади. 2012-2013 йилларда Туркия журналистларини ҳибсга олиш бўйича дунёда биринчи ўринни эгаллади.

Бугун “Хуррият” газетаси фақат газетчилик билан шуғулланмайди. У ўзининг мустакил телеканал, нашриёти ва бир қанча хусусий корхоналарига эга. Қоқ мангиларига “Hürriyet” деб ёзилган ҳашаматли қошонани кўрган ҳар кишининг бундай жойда ишлагиси келади. Ахир бугунги кунда аксарият “билагонлар” “Газета керакми?” деб элга маърифатни қўп қўриб турган бир пайтда тили, дини, аъналарни деярли бир билан бирга кўп бўлган турк журналистларининг “эркаланиб” ишлаб юришлари кишининг ҳавасини келтиради. Зеро, умрини майда-майда ҳарфларни териб, маърифат сочишга қаратган ҳар бир зиёли, ҳар бир ижодкор мана шундай бахтдан баҳраманд бўлиб ўтказишга ҳақлидир.

Шу маънода ҳур фикрлилик, ёниқлик, миллат ҳаётига масъуллик каби фазилатларнинг турк газеталарининг, хусусан, “Хуррият”нинг фазилатига айланб кетганлиги одамга эртанги кун ишончини тўхфа этади. Зеро, ҳақиқат ҳар қандай матбуотнинг юзига тугтилган кўзгудир. Бу кўзгудан юзни яшириш, бутун умр бошни яшириб ўтиш билан баравардир.

“ЭРКИНЛИК ВА ЁЛҒОН ГАПИРМАСЛИК ҲУҚУҚИДИР”

Ушбу мақолани тайёрлаш жараёнида бир ижодкор дўстимиз билан турк матбуотининг эркинлиги ҳақида суҳбатлашар эканмиз. У турклар энг йирик сиёсий воқеаликлдан тортиб, нуфузли ва зодагон оилаларнинг майда-чўда ҳашаки жанжалларигача — ҳамма-ҳаммасини матбуотда жуда тезкорлик билан ёритилишини айтди. Бўлса, бориб. Бирок ўйлашимизки, юрт ва миллат қайғусида бўлган “Хуррият” деб номланган ҳар қандай нашр бу каби енгил-епиликлдан юз ўгириши табиий.

Эркинлик, бу — ёлғон гапирмаслик ҳуқуқидир, деган эди француз ёзувчиси Альбер Камю. Биз буни Туркиянинг бир неча газеталари, хусусан, “Хуррият” газетаси тимсолида кўриб турибмиз. Зеро, рост сўзининг, адл сўзининг қўламини ҳудуд билмайди. У эшитмайдиган қулқоқча ҳам етиб боради. Бугун ўзининг бой тарихи, журналистларининг эғилмас ва синмас қаламлари, муҳими, ҳўрланмаган, тутқун бўлмаган Сўзи билан дунё ахлини лол қолдирмоқда. Биз эса бир ҳамакс сифатида “Хуррият” фаолиятига ҳавас қила туриб, ҳурриятингиз қирпанмасин, зўрланмасин, дегимиз келади.

Ҳар кимнинг исми айтилганда бу қўлогига жанранглаб эшитилади, бехос бурилиб қарайди. Биз ҳам бугун жаҳон афкор оммаси орасида “Хуррият” газетаси эфирга этилар экан, бехос қайрилиб қараймиз, эшитиш сезгирларимиз яйраб кетади. Зотан бу уларнинг муваффақиятига шериклик ҳиссидан эмас, ҳавас, умид, ишонч ҳисларидандир. Бизнинг Ўзбекистонимизнинг “Хуррият”и ҳам турк биродарларимиз “Hürriyet”и қадр дунё саҳнида қанот ёйишдек ёқимли ва севинарли умидларни туйиб қоламиз.

Қишлоқда ярим тун...

1. Матбуот мавзусининг сий-қаси чиқди. Бу ҳақда қишлоғимиздаги Чори ака билан пис-тачи Сотти холанинг гапирма-гани қолди. Натижа эса...

Телевидениени олинг. Айниқса, ху-суй телеканалларнинг аҳолига боқинг. Дилинг оғриб-оғриб, охири шунга “ўр-ганиб” қолгандай.

Агар дунёдаги жами урф-одатлар бозорга олиб чиқиб сотилса, ҳар бир миллат вакили айланиб-айланиб, ба-рибир, ўзининг менталитетига мос қад-риятларни сотиб олади. Чунки айнан улар орқали эсини таниган, ўзligини ан-глаган. Бугун телеканалларимиз дунёда энг рейтингли баланд кўрсатувларнинг Ўзбекча вариантини суратга олаётгани, эфирга узатаётгани бор гап. Масалан, “Угадай мелодио” — “Наво шоу”, “Ве-черний Ургант” — “MTB шоу”, “Взгляд снизу” — “Бола тилидан”, “Прости меня” — “Мени кечир” ва ҳоказо. Орамизда айримлар бунн ўғирлик, ўзлаштириш сифатида баҳолаяпти. Майли, лекин фақат кўнгилочар, бачкана лойиҳаларни эмас, маъноли, савияси баланд кўрса-тувларни ҳам “ўғирлаш”ганда эди. Од-дийгина “Голос”, “Голос дети”, “Voice”-нинг бутун дунёда юзлаб вариантлари эфирга узатилади: “O ses Türkiye”, “Го-лос країни”, “The Voice of Holland”, “La Voix”... Бизда ҳам шунга ўхшаш кенг ау-диторияли, савияли, даражаси юқори кўрсатувлар олиб бўлмайдимки, де-сам “**Mening Yurtim**” телеканали бош муҳаррири Дилшод Маматурдиев шундай дейди:

— *Оммавий ахборот воситалари халққа яқин бўлиши керак. Лекин ма-салани яна бир томони бор, бу мо-лиявий масалаларга бориб тақалади. Давлат телеканалларининга фаолияти давлат бюджетидан молиялаштири-лади. Сиз назарда тутган позиция-дан туриб туркум кўрсатувлар қилиш ва бу орқали халққа янада яқин бўлиш мумкин.*

Нима учун нодавлат телеканал-ларида бу каби лойиҳалар кам, била-сизми? Чунки ҳар қайси нодавлат те-леканал ўзининг ички имкониятлари, кадрлар салоҳияти ва молиявий ҳо-латидан келиб чиқиб, бу каби лойиҳа-ларни тайёрлашга киришади. Техника ва ижодий гуруҳ харажатлари айнан ўз ҳисобидан қопланади. Бу каби ижти-моий лойиҳаларга эса ҳомийлар жалб қилинмайди. Чунки ҳомийларни фақат кўнгилочар телелойиҳалар қизиқти-ради.

Бунн тўғри тушуниш керак, чунки бо-зор иқтисодиётида яшаямиз. Хусусий телеканаллар имконияти кенг, фор-мати ўзгача бўлса-да, кўп ҳолларда ба-чкана кўрсатувлар, бўлар-бўлмас поте-рея шоулари билан аҳолининг вақтини ўғирлаяпти, деган фикрдадилар ҳам бор орамизда. Мен бунга қўшилмайман.

Чунки ҳар қайси телеканал фаолият юритиши бўйича лицензия олишда ўз форматини кўрсатиб ўтади. Унда кўр-сатувлар йўналиши, мазмуни, аудито-рияси каби барча элементлар ҳисоба-олинади. Бу тасдиқланган формат.

Менимча, нодавлат телеканалларга бериладиган имтиёзлар, ажратилади-ган грант маблағлари ёки субсидиялар борасида янги ислохотлар керак. Нати-жада нодавлат телеканалларда ижти-моий соҳа янада жадаллашиб, ривожла-ниши мумкин.

Очиги, мен эса бугунги томошабинга ачинаман. Сабаби, шундай кўрсату-лар борки, у сизга ўйлаш учун имкон қолдирмаяпти. Натижада одамлар учун оддий ўй суриш, фикрлаш машаққатли меҳнатга айланиб қоляпти. Истеъмол қилаётган вақтимиз, ҳавога совураётган сўзларимизнинг озгина бўлса-да маъна-вий юки бор-йўқлигига эътибор берил-маяпти. Доим “силлик” қиёфалар, ен-гил-елпи фикрлар, бачкана кўрсатувлар-дан кейин маънавият ҳақида гапиришга йўл бўлсин...

Ижтимоий тармоқларда “**ZO'R tv**” те-леканали муҳаррири Феруза Юсупо-ванинг бир фикрига кўзим тушди: “Биз ҳам миллий сериалларни эфирга бе-риш тарафдоримиз. Лекин ҳозирча та-лабага жавоб берадиган миллий сериал тақлиф қилинмади. Шу сабаб хорижий давлатлар томонидан ишланган ки-ноларга мурожаат қилаверамиз”. Хўш, қачонгача камимизни хорижнинг кесил-ган, қирқилган чала-ярим сериаллари билан тўлдириб яшаймиз? Ахир бизда кино санъати ривожланган, актёрлари-миз ҳам салоҳиятли бўлса, нечун тилла заводимиз туриб, ғишт заводининг жа-влон уриб ишлашига, киномизда “Келин хижнати”, “Бир уйда икки хотин”, “Ола-сини бузган фоҳиша”, “Уйнашининг сири фош бўлди”... каби сариқ қақага арзимас “кино”лар пайдо бўлишига индамай қараб тураверамиз? Саволлар кўп, жавоб эса...

Хўш бу борада томошабин нима дей-ди?

Бахтиёр ҚУРБОНОВ,
шифокор:

— Телеканалларимиз ўртасида соғлом рақобат йўқ. Бошловчи-ларни танлашда ҳам талабчанлик етишмайди. Энг муҳими, маблағ кам сарфланади ва арзоннинг шўрваси татимайди, деганларидек аудито-рия йиға олишмайди. Майли, четдан кўчирсин, лекин зўр қилиб, ўғирлик қилмасдан, ўша кўрсатувларнинг “эгалари” билан ҳамкорликда лойи-ҳалар яратишсин. Шунда ҳақиқий шоу дастурлар пайдо бўларди. Кўнелим ўзбек кўрсатуви тусаса, “Зако-ват”ни кўраман, холос.

Нима бўлганда ҳам, телевиде-ниеге ҳар куни миллионлаб аҳоли ти-килиб ўтиради. Бошловчилар айтган ҳар бир сўзини таҳлил қилади. Ҳо-зир давлат телеканаллари билан ху-сусий телеканаллар ўртасида фарқ ер билан осмонча. Қўлида микрофон кўтариб юрган “телеюлдуз”ларнинг ҳаммасини ўз соҳасининг етук мута-хассиси, дейиш қийин. Бир-биридан бемаъни “Войдод караоке”, “Алдама мени”, “Хелло Африка” кўрсатувла-рининг йўқ савияси ҳақида гапириш-нинг ўзи кулгили. Фарзандларимиз телеэкран орқали узатилаётган тар-жимаси ниҳоятда қашшоқ турк, ко-рейс кино, сериал ва ҳар хил савия-сиз “шоулар тили”да сўзлашаётгани сизни ташвишга солмайdimи?

Садоқат ДАДАЕВА,
“Mahalla” телеканали муҳаррири:

— Томошабин аудиторияси турли қатламга бўлинади. Баъзи одамлар кўнгилочар кўрсатувлар мухлиси, баъзиларга ҳаётий тақдир ҳисса-лари қизиқ. Баъзилар эса машҳурлар ҳаётидаги миш-мишларга қизиқади. Бугун томошабинлар орасида шов-шувга ўч, енгил-елпи шоуларга мукка-сидан кетган бир қатлам шаклланди. Уларга ур-ўқити, бачкана ҳазилларга асосланган дастурлар керак.

Медиаоламда давлат ва хусусий сектор фаолияти ҳамиша фарқли бўл-ган. Давлат секторида қарашли те-леканаллар давлат сиёсатини, пози-циясини ёритади. Сабаби, у давлат бюджетидан молиялаштирилади. Ху-сусий сектор эса, асосан, реклама ҳи-собиға “қун кўради”. Яъни, хусусий те-леканаллар ўзини ўзи “боқади”. Жаҳон журналистикасига назар солсангиз ҳам, ҳеч қачон давлат телеканаллари-нинг аудиторияси хусусий телеканал-ларникидан кенг бўлмайди.

Давлат телеканалида фаолият юритаётган ижодкор сифатида айта оламнки, бу жараёни табиий ва тўғри қабул қилиш лозим. Хусусий телеканалларда фаолият кўрсата-ётган ижодкорларнинг аксарияти ав-вал давлат телеканалларида меҳнат қилиб, тажриба тўплаган қаррлар эканини ҳам унутмайлик. Тўғри, ху-сусий телеканалларнинг томоша-бини кўп экани давлат телеканал-ларини ҳам рақобатга ундади. Бизда эскича қопиллардан воз кечиб, оддий, халқона тилга ўтиш талаби пайдо бўлди. Бугун одамлар узундан-узқоқ ваъзлардан кўра, оддий турмуш тар-зини, ўз тақдирини “оинаи жаҳон”да кўришни истайди. Давлат телека-наллари ҳам бунн яхши тушуниб ту-рибди. Ваҳоланки, бизнинг ҳам ўз ау-дитория-ю мухлисларимиз бор.

Тан олиш керак, хусусий телеканал-ларнинг жуда кўп лойиҳалари муваф-фақиятли давом этмоқда. Аммо барча теледастурларни ҳам савияли, деб ай-толмаймиз. Баъзи кўрсатувларда маб-лағ топши, шов-шув кўтариш мақсади биринчи ўринга чиқиб, профессионал-лик йўқлиги қолгандек.

Абдулазиз АХМЕДОВ.

✓ ЖАҲОНДА НИМА ГАП?

ТОЖЛИВИРУС ТОЖМАҲАЛДА

Ҳиндистонда COVID-19 юқтирган-ларнинг умумий сони деярли 30 мил-лионга етди. Шу билан бирга, ҳозирги пайтда энг қийин эпидемик вазият Жанубий Америка ва АҚШда эмас, балки Ҳиндистонда авжига чиқди. Бу ерда аллақачон 5 миллионга яқин ҳо-лат мавжуд ва вирус қурбонлари сони 80 минг кишига етди.

Мамлакатда турли тартибда карантин ва ўзини яқлаш ҳолатлари ўрна-тилди, аммо миллиарддан ортиқ аҳолига эга Ҳиндистон халқини олти ойга уйга қамаб қўйиш мумкин эмас. Масалан, Ҳиндистонда темирйўл хизмати ишляпти, аммо дўкон ва корхоналарнинг катта қисми ёпиқлигича қолмоқда. Шунга қарамай, эпидемия қамаймаяпти: вирус юқтирганлар сони тез суръат-лар билан ўсишда давом этмоқда. Тожливирус сабаб эса хатто дунёга донғи кетган Тожмаҳал ҳам хувиллаб қолди.

ЛУКАШЕНКО ГААГА СУДИДА ЖАВОБ БЕРАДИ...МИ?

Чет эллик юристлар гуруҳи Беларусъ раҳбари Александр Лукашенкони Гаага-даки Халқаро суд олдига жавобгарликка тортиш учун ҳужжатлар тайёрламоқда.

Айни пайтда мамлакатда норозилик на-моишларини бостириш пайтида жабр кўрган одамларнинг кўрсатмалар тўплами мавжуд. Бу ҳақда президентликка рўйхатдан ўтмаган номзод Валерий Цепкало эълон қилди.

Ушбу ҳужжатлар ва фактлар халқаро Гаага судига тақдим этилади. Бир ой-дан кўпроқ вақтдан бери Минск ва республиканинг бошқа шаҳарларида омма-вий норозилик намоишлари давом этмоқда. Уларнинг иштирокчилари мам-лакатнинг доимий раҳбари Александр Лукашенко ғолиб бўлган президентлик сайловлари натижалари кўпел равишда сохталаштирилган, деб ҳисоблаш-моқда. Норозилик намоишлари аксарият ҳолларда зўравонлик остида қамоқ ва қамоққа олиш чоралари билан яқунланмоқда. Натижада бир неча киши ха-лок бўлди ва юзлаб одамлар жиддий жароҳат олди.

НАВАЛЬНИЙ “НОВИЧОК”НИ ЕНГДИ

УНИНГ КАСАЛЛИКДАН КЕЙИНГИ ИЛК ФОТОСУРАТИ

Россиялик муҳолифатчи Алексей Навальний захар-ланишдан сўнг Инстаграмда ўзининг биринчи хаба-рини жойлаштирди ва унга Германиянинг Чарте кли-ниқасидан олинган фотосуратни ҳам илова қилди.

“Мен ҳали ҳам ҳеч нарса қила олмаيمان, лекин кеча мен ўзим кун бўйи мушқил нафас олдим. Умуман олганда, мен ҳеч қандай ташқи ёрдамдан, ҳаттоки томоғимдаги сунъий нафас берувчи ускунадан ҳам фойдаланмаямман. Бу менга жуда ёқди. Ажабланирлики, баҳолаб бўлмайдиган жараён”, — дея фотосуратга имзо чекиди у.

ҚИММАТБАҲО ШАҲАРНИНГ УЙ-ЖОЙСИЗ ФУҚАРОЛАРИ

COVID-19 томонидан юзага келган иқтисодий инқироз Сан-Францискода уй-сизлар сонининг кескин ўсишига олиб келди. Бу ерда ҳатто Буюк депрессия пайтида ҳам бу каби ҳолат содир бўл-маганди.

Ҳокимият уйсизларга имтиёз яратишга, уларни ишга жойлаштиришни ташкил қилишга уринди, бунинг учун бир неча майдонлар квадратларга бўлинган. Бироқ бу етарли эмас: шаҳарнинг асосий кўчалари бўйлаб чодирлар, қути-уйлар жойлаштирилган.

Муаммо, авваламбор, ишдан айрилганларга нақд ёрдам бериш деярли бир ой олдин тўхтатилганигадир: юқори нарх-наволари билан машҳур бўлган Сан-Францискода бу минглаб одамларнинг кўчада қолишига олиб келди.

ПАЛЬМА КАТТАЛИГИДАГИ ЎРГИМЧАК

Германиянинг Гарбш қисмида баҳайбат ўреимчак одамларнинг полицияга кўнғироқ қилишига сабабчи бўлди. Хукукни муҳофаза қилиш органлари ходимлари душанба кунн кечкурун маҳаллий аҳоли томонидан кў-чада ушланган ҳайвон эгасини қидираётга-нини айтдилар.

“Полицияга кўнғироқ қилганлар кўчада жуда катта ўргимчак ўрмалаб юргани ҳақида хабар беришди. Жасур маҳаллий аҳоли туқли ўргимчакни ушлади ва полицияга топширди. Полиция уни ме-ксикалик қизил кўрак тарантулси деб таҳмин қилмоқда. Ушбу баҳайбат жонзот-нинг қақшии захарли ҳисобланади, аммо одамлар учун ҳавф тўғдирмайди”, — дейилади Гессен полициясининг расмий веб-сайтида.

ОАВ хабарлари асосида тайёрланди.

✓ ДОЛЗАРБ

Пандемия шароитида пластик карта билан бажариладиган амалиётлар ортиб бориши билан пластик карталардан маб-лағларни ўзлаштириш, яъни ўғирлаш билан боғлиқ фирибгар-лик ҳолатлари ҳам ортмоқда. Айниқса, интернет тармоғи, хусусан, ижтимоий тармоқларда янғидан-янғи фирибгарлик турлари пайдо бўлмоқда.

Хусусан, сўнғги пайтларда телеграм мессенжеридаги турли каналларда “гуруҳга шунча одам қўшсангиз, ҳисо-бингизга бунча маблағ ўтказиб берамиз” мазмундаги эълонлар кўпайиб бормоқда.

Пластик картадаги пулларни фирибгарлардан қандай сақлаш керак?

Уларнинг шартларини ба-жарганингиздан сўнг фириб-гарлар ўзини банк ходими ёки турли акциялар ташкилотчиси сифатида таништириб, картага маълум миқдорда пул ўтқа-зиб беришини, бунинг учун эса карта рақамини ва карта эгаси-нинг мобил телефониға кел-ган “тасдиқловчи код”ни сўра-шади.

Ушбу кодни уларга зинҳор ошкор қилмаслик керак ҳаьда бундай шахслар ҳақида ички ишлар органларига хабар бе-риш мақсадга мувофиқ.

Маълумки, халқаро тўлов карталарида икки турдаги хавфсизлик коди мавжуд бў-либ, терминал ва банкоматлар учун 4 хонали пинкод ҳамда интернет орқали тўловларни амалга оширишда қўллани-

ладиган CVV (CVC) кодлар-дан иборат. Банк картасининг 4 хонали пин-коди картани ми-жозга тақдим этиш жараёнида махсус конвертда яширил-ган бўлади. Интернет орқали тўловларни амалга оширишда қўлланиладиган CVV (CVC) код эса банк картасининг орқа қисмига ёзилган бўлади. Ин-тернет орқали тўловларни амалга ошириш учун электрон тижорат ташкилотининг интер-нет веб-сайтида банк картаси-нинг олд томонидаги реквизит-лар ва орқа томонидаги CVV (CVC) кодларини кирийтиш ки-фоя қилади ва дунёнинг иста-ланган жойидан интернет орқали тўловни амалга ошириш мум-кин.

Интернет орқали амалга ошириладиган харидларда за-

рур суммани асосий картадан қўшимча виртуал “VISA” карта-сига ўтказиб, тўловни виртуал карта реквизитлари орқали амалга ошириш тавсия эти-лади.

Бундан ташқари, халқаро банк карталари эгаларидан

банк картаси реквизитлари ва CVV (CVC) кодларини бегона шахсларга ошкор қилмаслик ва интернет-сайт «3D secure» хавфсизлик хизматини ишлат-ган тақдирда тўловларни амалга ошириш жараёнида ун-дан фойдаланиш лозим.

Кейинги йилларда халқимиз учун қилинаётган қулайлик ва имкониятлар ниҳоятда кенг кулоч ёйди. Бугун аҳоли учун яратилаётган имкониятларни кўрар экансиз, ечимсиз муаммолар қолмагандек кўринади. Зеро, бу масала доимо давлатимизнинг диққат марказида турибди. Президентимизнинг 2019 йил 28 ноябрда қабул қилинган “Ипотека кредити механизмларини такомиллаштиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги Фармони ва 2020 йил 1 майда имзоланган “Аҳолининг уй-жой шароитларини яхшилаш ҳамда ипотека кредити бозорини янада кенгайтиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори аҳолининг уй-жойга бўлган талабини қондириш, уларга бахтли ва фаровон турмуш тарзини таъмин этишга қаратилган. Ўтган 2019 йилда республикаимиз бўйлаб 13 мингта арзон уй-жой қуриш режалаштирилган эди ва бу режалар муваффақиятли амалга оширилди. Мазкур уйларнинг 11070 таси уй-жойга мухтож оилаларда, 658 таси алоҳида намуна кўрсатаётган ёш оилаларга ва 1272 таси эса оғир ижтимоий вазиятга тушиб қолган аёлларга берилди. Шунинг ўзиёқ мамлакатимизда ҳар бир фуқаро эътиборда эканлигини англатади.

БАХТЛИ ЯШАШ МУЖДАЛАРИ

ёки АТБ “Туронбанк”нинг ипотека кредитлари асосида кўплаб ҳамюртларимиз янги уй-жойлар соҳибига айланмоқда

Президентимизнинг 1 майдаги қарорига асосан бозор таъминлашга асосланган ипотека кредитлари орқали аҳолини уй-жой билан таъминлашнинг янги тартиби жорий қилинди. Шунингдек, хусусий пудрат ташкилотлари томонидан ўз маблағлари ва тижорат банклари кредитлари ҳисобига қурилган квартираларни бирламчи уй-жой бозоридан сотиб олиш учун ипотека кредитларини ажратишга рухсат этилди. Ушбу қарорда 2020 йил 1 майдан бошлаб 2022 йил 1 январга қадар жисмоний шахсларга хусусий пудрат ташкилотлари томонидан тайёр ҳолда топшириш шартисиз қурилган квартираларни бирламчи уй-жой бозоридан сотиб олиш учун ипотека кредитларини ажратишга рухсат берилганлиги айтилган.

— Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 18 сентябрдаги қарорига ипотека кредити берилишининг ёш чегараси белгилаб қўйилган. Яъни, ипотека кредити 18 ёшга тўлган ва 60 ёшдан ошмаган Ўзбекистон Республикаси фуқароларига берилади. Кредит олиш учун ёш чегараси белгилашнинг асосий сабаби бу ушбу ипотека кредитини олиш муомала лаёқатига етиши ҳамда тўловга қобилиятлиги ҳисобга олинган. Қонунчиликда шахс 18 ёшга тўлганда истисно ҳолатлари ҳисобга олинмаганда тўлиқ муомала лаёқатига етган ҳисобланади ва ўзининг юридик аҳамиятга эга бўлган ҳаракатлари учун ўзи жавоб беради. Фуқаролар ушбу қарор билан уй-жой олиш учун ўзлари хоҳлаган жойдаги хусусий қурилиш ташкилотларига мурожаат қилишлари мумкин. Бунда улар ўртасида шартнома тузилади. Кейин фуқаро тижорат банкларида мурожаат қилиши мумкин ва ариза ҳамда бошқа ҳужжатларни тақдим этган ҳолда ипотека кредитларини олишлари мумкин бўлади. Бунда фуқаро қарз

олувчи ҳисобланади, — дейди Адлия вазирлиги масъул ходими Фарух Жўраев.

Демак, янги тартиб доирасида аҳолига ажратиладиган ипотека кредитлари (шу жумладан, бугунги кунга қадар ажратилган ипотека кредитлари) муддати 15 йилдан 20 йилгача узайтирилди. Бу халқимиз учун яратилган беҳад катта имконият. Ахир кредит муддатининг узоқ муддат қилиб белгиланганлиги, бир бола туғилиб йилгит ёшига етгунча ўтган фурсат, ҳар бир оила учун катта имконият яратади.

Бир пайтлар уй-жой, айнан кредит асосида уй-жой олиш масаласи халқ учун четлаб бўлмас муаммага айланганди. Бугун ипотека кредитларидан халқимиз мамнун. Бу борада АТБ “Туронбанк”нинг ўз ўрни ва мавқеи

бор. Хусусан, АТБ “Туронбанк”нинг 30 йиллик юбилеи муносабати билан жорий йилнинг 6 ноябрга қадар банк томонидан пудратчи ташкилотларни молиялаштириш ҳисобидан қурилган кўп қаватли жойлардан квартиралар сотиб олинса, уларга 16,17,18 фоизлик кредитлар ажратилади.

Жорий йилнинг 20 август ҳолатига бирламчи уй-жой бозоридан хонадон харид қилиш истагидаги 100 нафардан ортиқ фуқароларга Туронбанк томонидан қарийб 21 миллиард сўмлик ипотека кредитлари ажратилди. Буларнинг орасида субсидия тўланган истеъмолчилар ҳам бор.

— Мен 15 йилдан буён қайнонамнинг уйида жуда кўп сонли оила аъзолари бўлиб, тикилишда яшар эдик. Матбуот саҳифаларида мам-

лакатимиз аҳолисида ипотека кредитлари ажратилаётганлиги ҳақида ўқиб қолдим. Атиги бир ойлик хатти-ҳаракатларимиз, ҳужжат тўплаганимизни айтмасак, бошқа қийинчилик бўлгани йўқ. Хоразм вилояти, Урганч шаҳрининг қоқ маркази бўлган “Наврўз” шаҳарчасидан 71 квадрат метрга тенг майдондаги квартирани сотиб олдик. Ахир бир иморат кураман десангиз ҳам бир йилга яқин уста ишлатасиз. Биз эса атиги бир ойлик хатти-ҳаракатимизнинг напжаси сифатида мана шу ўғзал қосонанинг эгасига айландик. Тўғриси айтишимиз керак, биз аввало Ҳукуматимиздан, қолаверса, ўзининг жуда маданиятли ва ҳушмуомаласи билан бизга йўл-йўриқ кўрсатган АТБ “Туронбанк” мута-

саддилари ва ходимларидан жуда миннатдоримиз. Йигирма йилга 18 фоизли кредит бу — жуда чўнтақ-боп ва қулай кредит деб биламан. Шу кунларда хурсандчилигимнинг чеки йўқ. Уч нафар фарзандим ва турмуш ўртоғим билан шу уйимизда энг бахтли кунларимизни кечирибдан умидворимиз, — дейди АТБ “Туронбанк” мижозларидан бўлган Рўза Аллаберганова.

— Ўз уйим — ўлан-тўшагим, — дейди халқимиз. Дарҳақиқат, Рўза Аллаберганованинг сўзлари янги уйнинг ҳар бир гишти ўланга тўлиб кетганлигининг аксидек янгради. Ахир гапнинг пўсткаллари ҳам шу-да, бугун атоқли ёзувчи Абдулла Қаҳҳор айтганидек “Бир қоп сомон, ўн-ўн бешта ҳода, бир арава қамиш — уй” бўлмаслигини ҳамма билади. Бугун уй-жой масаласи аҳолининг ўзига ташлаб қўйилгани йўқ, бу ҳукумат даражасидаги масала айланган.

— Гарчи 2020 йил пандемиянинг ҳавфу ҳавотирига тўла йил бўлган эса-да, биз учун, оиламиз учун яхшиликлар ҳам бўлди. Хусусан, Қибрай туманидаги “Дўрмон” мав-

зесидан ипотека кредити асосида 83 квадрат метрга тенг майдонда квартира сотиб олдик. АТБ “Туронбанк”дан 240 миллион миқдорида кредит олдик. Тўғриси айтман, бугун ҳеч кимга осон эмас, шу боис, ўзгача қарз олишнинг имкони йўқ бўлган бугунги даврда бу каби катта қийматдаги пулни давлат биз каби фуқароларига ишонч билдириб бериши жуда катта воқеа деб биламан. Муддатини қаранг: 20 йил! Бугун 4 нафар фарзандим билан янги уйга кўчиб кирдик. Янги уйда яшашнинг завқи ҳам, гашти ҳам бўлакча-да, — дейди ипотека кредити асосида уй олган Қиличбек Элмуродов.

Қўшинг тинч, сен тинч, дейди халқимиз. Дарҳақиқат, бугун ипотека кредити асосида уй-жойли бўлаётган кўни-қўшниларимиз, дўсту биродарларимиз ҳам бор. Уларнинг ишнам ва чароғон хоналарига ташриф буюрар эканмиз, уларни қўллаб-қувватлаётганларга ич-ичимиздан “Тасанно!” деймиз. Чунки уй ҳар бир одам учун доимо ҳаёт-мамонт масаласи бўлиб келган.

Бугун мамлакатимиз пойтахтидан тортиб, энг чекка ҳудудларда ҳам қурилаётган кўп қаватли ва намунали уйларни кўрар экансиз, дилингиз яйрайди. Бугун хароба кулбаларда яшаш ўтмишига айланди. Ёш авлод уларни киноларда кўриши ёки асарлардангина ўқиб билиб олиши мумкин. Уларнинг ўрнини эса мутлақо замонавий дизайнли, архитектура услубига эга уйлар эгаллади. Зеро, элимизда “Минора қурган минора бўйи чуқур қазир” деган гап ҳам бор. Бу бекор ёки бекорчи сўз эмас. Осмонўпар бинолар қурилаётган экан, унинг илдизи ҳам шу қадар чуқур. Ахир уларнинг ҳар бирда келажакка қўйилган пишқ гўштлар ярқираб турибди. Зотан, бу гўштларда АТБ “Туронбанк”нинг ҳам ҳиссаси бор.

Г.МАТЁҚУБОВА.

Реклама ҳуқуқи асосида.

ИНСОН МАНЗАРАЛАРИ

Дунёда энг ёмон одат... нима, булмасизми? Тарракдай қотиб ётган одамни туйқусдан уйғотиш! Ордона қолаурнинг товушини ўчирмаган эканман, қўлогимнинг остида варанглаб кетсам. Сесканиб уйғондим-у ўн иккинчи қаватдан отгиларим келди. Асфальтга тушиб, абжақинаси чиқиб, сочилиблар кетмайдими!

«КИМ ЗҲҲ?»

— Куннинг қизили ботмасидан каттагина кириб олсан-да? — Парпининг овози эшитилди. — Бизнинг товуқлар ҳалиям ҳовлида қақақлашиб юрибди. — Кеча ишдан кечроқ қайтгандим... — Сен бечораям қийин. Иш-иш деб ўласан-кетасан бир кун. — Сен-чи? Бу дунёга устун бўлишга лицензия олганмисан? — Майли, билганимдан қолма, — деди товуқлари ҳалигача ҳовлисида қақақлашиб юрган ошман. — Олимман деб керилингунча, бир саволга аниқ жавоб бер. — Хўш? — Путин зўрми — Трамп? — Тушунмадим. Нима дединг? — Кармисан? “Путин зўрми — Трамп?” деяпман.

“Пошўл...” деб ўрисчалаб сўкиб юборай десам, тилим қисик: ўтган асрда ўн йил бирга ўқиганимиз. Тақдир “синфдошлик”, деган кўз илғамас пўлат занжирни бўйинимизга осиб қўйганки, Парпи минг қақирим олисдаги кишлоғимиздан туриб ўша савил қолгунри ахён-ахёнда, сабаб-бесабаб тортиб туришдан ҳузур қилади. Тортган пайтида албатта ёнида қимлардир бўлади, буни сенсоришадан биламан. — Кишлоқда тўй қилганим йўқ-ку, Парпи? — дедим ётган жойимда. — Тани-жонинг соғми? Мен сендан...

— Кишлоқда тўй қилиб, томошасига кураш қурмаган бўлсам, — деб гапини бўлдим. — Путин билан Трамп даврага чиқиб олишмаган бўлса, ким зўрлигини мен қайси гўрдан биламан? — Сен бола, талмовсирама! — деди олтишдан ошган собиқ синфдошим. — Бугун пенсия қўлга теғувди, журалар билан оз-оздан олиб ўтирибмиз. Бу дунё ўтар-кетар. Ҳасратнинг ҳаммасини сенга йигиб берганмиз, то жойингда тош қотганинча ишла...

Пенсия жамғармасидагиларга ҳам қўйил эмасман: бирор жойда уч кун ёлчиб ишламаган Парпига ўхшаган фуқароларга пенсия, боз устига, нақдига қилиб, уйгинасига, қўлгинасига олиб бориб беришди. Беҳасрат ошманнинг айтишича, пенсияси бир ойлик арақ билан газига бемалол етади.

“Мабодо етмай қолса-чи?” — деб хавотирланман баъзан.

“Худога шукр, ўғлим бор”, — дейди ошман фахр-ифтихор туйғуларига лим-мо-лим тўлиб.

“Ахир ўғлинг қандай қарашади-и?” — деб хавотирим яна-да ошади менинг. — “Ўғлим — ўзим раислик қиладиган “Бекорчилар уюшмаси”да ўринбосарим” дегандинг-ку?”

“Фу, шўям гап бўлди-ми? Келинни нимага олганман, келинни! Мактабда муал-

лим. Ойлиги — кишлоқнинг олди!...” — Пиёниста чолларга саломлар бўлсин! — ёнбошимга ағдарилар эканман, каравотим гичирлаб кетади. — Пичинг қилмади, гапнинг индал-лосини айт... Хў-ўш, манави ошналарнинг бари, Трамп зўр, деяпти...

— Сен-чи?

— Мен Трампинг Путиннинг олдида тушолмайди, деяпман...

Асли шунга ўхшаш бахслар еттинчи синфга ўтганимизда бошланган. Сабқ тугаши олдида “Тарих” ўқитувчимиз Парпига қарамасликка ҳаракат қиларкан, сўрарди: “Дарс тушунарлими, болалар? Саволлар йўқми?”

“Тушунарли!” — дердик биз зўр бўлиб.

“Менда савол бор!” — деб намоийш-корона ўрнидан турарди Парпи.

“Хўш?”

“Ленин зўрми Сталин?”

Ўқитувчимизнинг ҳуваққана юзи буришиб кетарди.

“Масалани бундай қўйиб бўлмайди, — дерди у. — Савол мантиқан нотўғри!”

“Нимаси нотўғри?” — деб бўш келмасди Парпи. — Сталин урилгани, номи қоралангани учун нотўғрими? Қўрқаяпсиз!...”

“Сенга кимнинг қанақалигини биров айтгани?”

“Айтган”.

Хусан СОДИҚОВ чизган карикатура.

“Ким? Қачон?” “Кеча, отам айтди, — Парпининг отаси кишлоғимиздаги ягона магазиннинг ягона мудир, ўғли катта танаффусда бориб чўнтагини печенёга тўлдириб келар ва дарсда ҳам пишллаганча қавшаниб ўтирарди. — Сталин зўр бўлгани учун Ленинни ўл-

дириб, жойини ўзи эгаллаган, деди.” “Ленин ўлаётганида отанг унинг оғзига сув томизиб турган бўлса, нега мендан сўрапсан?”

“Аниқлаб олмоқчиман!” — ижикларди кийимидан мактабни битирув кечасидаям печенё иси анқиб турган Парпи.

“Отаннинг гапига ишонмасан, — деган домла, — унда, бориб энангдан сўра!...”

Мана, орадан эллик йил ўтганидан кейин, Парпи мендан яна навбатдаги оламшумул гапини тасдиқлаб олиб, бирга ўтирган шишадошларини мот қилмоқчи. Балки бир-икки шишадан гаров ўйнаган бўлса, ютиб ҳам чиқмоқчидир.

— Сен айтаётган одамлар ким, ўзи? — дедим мен ҳомуза тортиб. — Нима иш қилади?

— Ув-в бола, талмовсирама! — деди энди арақ анқиб ўтиргани аниқ синфдошим. — Қимлигини билсангми?

— На ўзини, на бошпуртини кўрмаган бўлсам, қаердан биламан!

— Бирови Американинг, иккинчиси Россиянинг каттаси-ку, каллаварам!

— Хўп, — дедим, — каттаси бўлса, сенга нима қайғуси қолди? Тинч қўй бечораларни. Сиесатга бурнингни тикиб нима қиласан?

— Тикаётганим йўқ, — деди Парпи. — Қайси бири зўрлигини билмоқчиман.

— Хўш, сенингча қайси бири зўр?

— Айтдим-ку, Путин деб.

— Сабаби?

— Сабаби — у разведкачидан чиққан. Пихини ёрган.

— Трамп-чи?

— Трамп — бойвачча бўлсам, ўзимизнинг Сувон мешга ўхшаган, соддароқ.

— Буни сенга ким айтди?

— Кампирим айтган. Биззи кампир тилбизирни мўйнига осиб юради. Дунёнинг гапидан хабари бор.

— Унда бориб кампирингдан сўра-да, мени овера қилганинг нимаси, гўрсўхта!...

— Телефонимнинг биқинига бир уриб, ёстиқнинг тагига тикдим-да, кўрпани бошимга тортидим.

Жонқобил ЖУМА.

Эътиқодим титрагайжи – эхтирос айлар кўзинг

XX асар — бутун кўна Туркистон (Ўрта Осиё) шоирлари учун янгича шеърят даври бўлган эди. Бу “янгича”лик фақат шаклда эмас, мазмунда ҳам воқеъ бўлди. Ҳолбуки, бизга янгича туюлган бу шакллар аслида мумтоз шоирларимиз қитъаларида, Махтумқули, Муқимий шеърлятида юз кўрсатган эди.

Шўро даврида ғазал санъати гўё эски, гўё ўта анъанавий, деган бирёқлама фикр шаклланди. Ана шундай даврда устоз Эркин Воҳидов “Ёшлик девони” орқали адолатсиз фикрларни чилпарчин қилиб:

Эй мунаққид, сен ғазални
кўхна деб камситмағил,
Севги ҳам Одам Атодин
қолган инсон қонида! —

дея, гап шаклда эмас, гап мазмун ва руҳда эканини баралла эълон қилди. Ва устознинг ўзи ғазал санъатига янгича мазмун, янгича руҳ бағишлади. Очиғини айтганда, теран тасаввуфий-маърифий моҳиятга эга бўлган ғазал санъати янги даврда замиридаги маърифий

ҳақиқатларни ечиб, фақат мажоз шеърлятига айланиб қолди. Муҳаббат ҳам Илоҳий муҳаббат либосларини ечиб, мажозий муҳаббатга айланди.

Эркин Воҳидовдан кейин янгича ғазал анъанасини Жамол Камол муваффақиятли давом эттирди. Кейин эса таниқли олим ва шоир Маҳмуд Ҳасаний ғазал санъатининг қадимий ҳақиқатларини сақлашга уриниб, “Ишқ девони”ни тузди. Ҳозир бу санъатни Дилором Эргашева деган шоиримиз маърифий руҳи ила ўзига хос давом эттирмоқда.

Бу кун менинг хурсандлигим шундаки, шоирларимизда ғазал иштиёқи ҳали сўнмаган экан, бу ўлмас санъатни устоз Эркин Воҳидовнинг садоқатли шогирди Рустам Мирвоҳид қайтадан уйғотишга киришибди ва кўрак ғазаллар битибди. Унинг сўз танлашида ҳам ғазал талабига мос изланувчанлик бор, мумтоз сўзларга янгича руҳ бағишлагашга уриниш бор. Шоирнинг бу йўлдаги изланишларида мамнуният ила муваффақият тилаб қоламан.

Мирзо КЕНЖАБЕК.

Айни дам

Келди умринг ёзи, шоир,
ёз ғазаллар айна дам,
Ким сенга руҳий ғизодур —
соз ғазаллар айна дам.

Бул ғазалнинг завқу шавқи,
ишқию машқи бўлак,
Омма эрмас, хос элига —
мос ғазаллар айна дам.

Дилда илҳом пардасидин
кўриниб, кўринмайин,
Воҳ, гўзаллар янглиғ этгай
ноз ғазаллар айна дам.

Айни дамда айна ғамким:
булҳавас шоирталай,
Ёзилур кун-кундин аммо
оз ғазаллар айна дам.

Тенги йўқ тенгдошлар ичра
елкадошлар чиқсаю
Назм аро урф ўлса, шояд,
боз ғазаллар айна дам.

Яхши ният — ёрти мол, лек
“қиш”да хўб “қишлай” десанг,
Келди умринг ёзи, Рустам,
ёз ғазаллар айна дам.

Ишқикос айлар кўзинг

Келди миш-миш: ишқи лоф деб
эътироз айлар кўзинг,
Бир назар сол, кўзларимга —
инъикос айлар кўзинг.

Жозиб ул ўтли қарошинг
ёдима тушган маҳал
Эътиқодим титрагайки —
эҳтирос айлар кўзинг.

Кипригиз тансоқчи эрса,
қорачўғ хонқиз эрур,
Билмадим тобёё ё монёё —
турфа ноз айлар кўзинг.

Кимсалар хирмонда ҳозир,
на ўроқ, бошоқда бор,
Тобакай ғайрига бундоқ
имтиёз айлар кўзинг?

Не ажаб, сидку вафонинг
бобида ноқис улар,
Гўйиё жабру жафоба
ихтисос айлар кўзинг.

Дард элин ашки хирожин,
кел, санам, тўхтатмасанг —
Бил, жаҳоний иқтисодиий
инқироз айлар кўзинг!

Рустамо, не ўзни алдаш,
гарчи мағрурсан, вале
Ҳар қарашда ёрга “кел” деб
илтимос айлар кўзинг.

ШУХРАТ МАТКАРИМ

Муаллиф ҳақида: Шухрат Маткарим — 1960 йилда туғилган. 1985 йилда Хоразм Давлат педагогика институтининг филология факультетини иккинчи даражада буйича тамомлаган. “Кун шундай бошланади”, таниқли ўзбек шоири Матназар Абдулҳаким ҳақида “Устоз ҳақида сўз” хотира — эсселар китоблари нашр этилган. Хемингуэй ва Шукшин ҳикояларини ўзбек тилига таржима қилган.

“ОШИҚ ЙИГИТ!”

Дилшод ўғлининг овозини эшитиб мамнун жилмайди. Куни кеча бўлиб ўтган воқеани эслади. Уғлини боғчадан олишга борган эди. Боғча опаси бир неча марта эслатса ҳам Эрийгитнинг хонадан чиқиши қийин бўлди. Охири боғча опанинг ўзи хонага кириб, Эрийгитни қўлидан тутиб, етаклаб чиқди. Эрийгит жуда ҳаяжонланган эди.

— Не гап болам?
— Ҳеч кимга айтмасангиз сизга бир гап айтаман, — деди Эрийгит икки ёноғи қип-қизариб.
— Не гап экан, болам? Ҳеч кимга айтмайман.
— Мен Мадинани яхши кўраман, — деди у кўзлари билан ер чизиб кетар экан.

— Эйй, — бу гапни биров эшитмадимми деб, Дилшод атрофига аланглаб қараб қўйди. Бирданга нима дейишини ҳам билмай қолди. Завқи келди. “Топган гапни қара!”
— Дим яхши бўпти, — деди кейин ўғлининг кўнглини кўтариш учун. — Салламно!
— У эса мени яхши кўрмайди, — деди Эрийгит болаларча соддалик билан. Унинг кўзлари жикка ёш эди. Дилшоднинг бутун дунёси остин-устун бўлиб кетди. Ҳаяжоннинг зўридан титраётган ўғлининг жажжигина, момиққина кафтини авайлабгина меҳнатда қотган, рапидадай катта кафтлари орасига олди. У мураккина боланинг тавба, катталарникидай, балки уларникидан ҳам маъ-

юсроқ кўзларига хайрон тикилди. У ҳамон не дейишини, қалбига олов зарриси тушган митти юракни қайси сўзлар билан, қандай овутишни билмас эди. Болага бирор нарса дейиш лозим эди. Дилшод боланинг эркак кўнглини жуда-жуда яхши илғади. Шунинг учун унга қувват бўлувчи сўзларни айтишга қарор қилди:

— Қизлар яхши кўрганини айтмайдилар. Балки у ҳам сени яхши кўрар...
— Яхши кўрмайди, — чуқур “ух” тортиди Эрийгит. — У Беҳзоди яхши кўради.
— Сен қаердан биласан буни?
— У фақат Беҳзод билан ўйнайди.
“Ё Худо! Ошиқни бунчалар мискин, маъшукани бунчалар мағрур яратмасанг”.

Эртаси куни боғчада ота-болаларнинг гурунги яна давом этди.
— Қани, Мадинани менга бир кўрсат...
— Йўқ, — деди Эрийгит кўлини Дилшоднинг кафтидан зардали тортиб олар экан. — Кўрсатмайман!
— Невчун?
— Уяламан.
— Нега уяласан?
— Уяламан, дедим-ку, шунинг учун уяламан.
Дилшоднинг яна завқи келди. Эрийгит уятдан қип-қизариб кетган эди. “Ай, Худойим уятни берганинга шукр. Уялиб турган киши қандай ажойиб!”
Шуларни хаёлидан кечириар экан Дилшоднинг ҳорғинчилиги тарқаб кетди. “Ошиқ йигит!”

РУСТАМ МИРВОҲИД

Муаллиф ҳақида: Рустам Мирвоҳид — 1987 йили Тошкент шаҳрида туғилган. 2007 йилда Тошкент Давлат шарқшунослик институтини тамомлаган.

“Биринчи китобим” лойиҳаси асосида “Бу — ошиқ сўзим” номли китоби чоп этилди. Шунингдек, “То қуёш соңгайки нур: Эркин Воҳидов ҳаёти ва ижоди замондошлари нигоҳида” ҳамда “Баҳрдан баҳралар” китоблари нашрдан чиқди.

Ҳозирда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тилини ривожлантириш департаменти бош мутахассиси вазифасида ишлайди.

Шо.му.шамъ

Зулфу хуснинг ёдга тушса
ёдланармиш шому шамъ,
Ишқ аро бу рутбасидан
шодланармиш шому шамъ.

Гоҳи ҳажрингда риё чун
кўзғатиб рашшоклигим,
Тунланармиш... пирпирармиш...
додланармиш шому шамъ.

Мен-ку Қайс авлодиман деб
ифтихор этсам, қара,
Лайлининг зурёди биз деб
зодланармиш шому шамъ.

Беқарормиш тил учида
васли бомдодинг учун,
Ёрланармиш ёт-ла, ёр-ла
ётланармиш шому шамъ.

Ҳар на қилсун, лек садоқат
отлиғ ул шатранж уза
Дона сурса Рустаминг-ла
молланармиш шому шамъ.

ЁЛҒОН

— Йўқ, ҳаммаси зўр, ҳаммаси ажойиб бўлиб турган эди, — жиги-бийрони чиқди Совурнинг. — Шарманда этди Рейим кал!

Туман фермерлар уюшмасининг раҳбари, кал, деб ёзғираётгани Рейим ота фермер эди. Етмишларига яқинлашиб қолган. Етти пушти кетмон чопиб бел кўтарган. Пўртаки. Ҳақиқатпараст. Ёлғонга тоби йўқ. Ёлғон гапиришни ҳам, ёлғон гапирганини ҳам ёмон кўради. Шу феълни учун уни кўплар ёқтирмайди. Аммо у бу қилиғини ташлай демайди. Бу сафар ҳам шундай бўлди. Йиғилишни якунлаётган туман ҳокими, кимда гап бор, деди. Рейим боғбон қўл кўтарди.

— Эшитамиз, ота!
— Булар сизни алдадилар! — деди Рейим ота ўридан турар экан гулдирак овозда. — Бу йўлнинг икки томонига уюб қўйилган гўнглар тоза чиқарилган эмас. Биз уларни кечаси билан кеча сиз кўрган ерлардан бу ёққа ташиб чиқдик. Зал бир гуверанди. Қишлоқ фермерлари, тумандан келган мутахассислар орасида шивир-шивир бошланди.

Ҳоким бир муддат бошнини ерга осганича туриб қолди. Кейин бу қишлоқ фермерлари фалон тонна гўнглари билан, деб икки йўл чеккасидаги уюмларни мақтаниб кўрсатган Совурга, сўнг зал ўртасида қўрагини кериб турган, ҳали қариликни бўйнига олмаган, баланд бўйли, суяқдор гавдали, бир вақтлар бугдойранг бўлган юзини йиллар қорапаранга дўндирган Рейим боғбонга қаради.

— Тўшунмадим, — деди ҳоким анча вақтдан кейин овозини пастлатиб. Бу унинг жаҳли чиққанидан дарак эди.
— Биз сизни алдадик! — деди Рейим боғбон. — Мана бу йигитнинг гапи билан, — боғбон Совурга ишора қилди. — Кечаси билан кеча сиз айланган ерлардаги дарсни бугунги айланган ерларингизга кўчириб чиқдик... Энди қирқлардан ошган Совур бозор кўрган гаччи бўлса-да ҳозир бир-зуммагина типирчилаб қолди. Аҳвол жиддий эди. Аммо тезда ўзини ўнглаб олди. Агар шундай қилмаганида Совур Совур бўлмас эди.
— Шу гап ростми? — ҳокимнинг овози таҳдидли янгради.
— Рост, ёшулли, — деди Совур бирзум ҳам ўйлаб ўтирмай баланд ва

тантанавор овозда гўё йиллик пахта тайёрлаш режасини бир кунда бажарган колхоз раисиди. — Рейим ота ҳақ гапни айтдилар! Ўзи ўйлаб ўтирган эдим, қани бу гапга ким эътибор берар экан, деб. Рейим отага раҳмат! Менинг шу ишимни ҳам безътибор қолдирмадилар. Аммо ёшулли, шу ерда бир нарсани айтиб ўтишим керак. Ҳамма билсин. Дарсни у ердан бу ерга кўчиришдан мақсад сизга гўнгл кўрсатиш эмас, фермерларнинг техникаси экишга тайёрлигини бир синаб кўриш эди! Раҳмат фермерларга, техникани дўторнинг торидин этиб сошлаб қўйган эканлар! Ёшулли, ўзингиз кўрган бугунги дарсларни қишлоқ фермерлари бир кечада бир ердан иккинчи ерга кўчирдилар. Раҳмат буларга!
Ҳокимнинг оппоқ юзи бирзумда қип-қизариб кетди.

— Ташқарига чиқинг, — деди Совурга эшитилар эшитилмас. — Сиз билан майдонда гаплашамиз.

Ташқарига чиққан Совурнинг кўзи қоровул Комил отага тушиб унга дардини тўкиб солаётган эди:

— Ёшуллининг ҳам кайфияти яхши эди. Шу кал ишни бузмаганида ҳаммага раҳмат айтар эди...

— Ҳа, энди ёшулли, Рейимни бугун кўриб турганингиз йўқ-ку, — Комил ота калта қирқилган оқ соқолини каякка уроқдай бўкилиб қолган, қуруқшаб қотиб, қалин териси ёрилиб-ёрилиб кетган бармоқлари билан сийрак чўққи соқолини силар экан эски, лаби учган пиёласидаги совиб қолган чойни “шалт” эткизиб оёқ остига олди. — Аҳмоқим, аҳмоқлигини этавереди. — Кейин Совурнинг қизариб, бўзариб кетган юзига, бир жойда турмай олма-кесак тераётган кичик, шум ва қўй кўзларига боқди. “Аммо маладес, Рейим!” ўйлади у. “Аммо ҳақиннан чиқибсан-ов бу эшшакларнинг. Ҳаммасининг иши эртадан кечгача кўз бўяб, бир-бировини алдаш!”

Шу пайт ҳокимнинг шотирларидан бири югуриб келди:

— Сизни ёшулли қақираётир! — деди у Совурга. — Тез бўлинг!

Совур яна бирзумга бўлса ҳам бўшашиб кетди. Аммо тезда ўзини қўлга олиб ёшуллининг машинасига қараб қолди. Йиғилишни якунлаб чиқаётган ҳоким унга уч-тўрт оғиз гап айтди-да, машинасига ўтириб жўнаб қолди. Совур эса этилганича анча туриб қолди. Ҳокимнинг нима деганини ҳеч ким эшитмади.

¹ Салламно — қойил.

² Гарчи — эчки.

ЎЁД ЭТИБ

Адабиёт ва санъатда ижодкор овози илк машқларида ноқ ажралиб, ёмғирдан кейинги камалакдек товланиб туради. Овози, сози, «қўли» бор санъаткорига асрлар қаъридан ҳам бўй-бастини ўз иқтидори ила намоён этади: Маъмуржон Узоқов, Комилжон Отаниёзов, Таваккал Қодиров, Раҳим Аҳмедов, Рўзи Чориев, Чингиз Аҳмаров, шунингдек, Абдулла Орипов, Эркин Воҳидов, Рауф Парфи сингари ижодкорларнинг ҳар бир кўшиғи асарларида нафаси, “қўли”, овози таралиб адабиёт ва санъатни мангуликка етаклайди. Шундай ижодкорлар сафида атоқли шоир, таржимон Шавкат Раҳмоннинг ҳам овози, шеърини санъати одимламоқда.

“Ўсаётган кучли дарахтман”

Халқимизнинг улуғ шоири Шавкат Раҳмон ҳаёт бўлганида 70 ёшга тўлган бўлар эди

Шавкат Раҳмоннинг 1978 йилда нашр этилган «Рангин лаҳзалар» илк шеърини китоби ёш шоирнинг ҳеч кимга ўхшамаган овози борлигини ва шеърятга янги руҳ олиб кирганлигини, адабиётимиз осмонига яна бир ёрқин юлдуз қўшилганлигини аён этди. У биринчи китобиданоқ шеърят мухлисларини, адабиёт аҳлини фавқуллода бадиий кашфиётлари, гўзал ташбеҳлари, рангин туйғулари ила ром этди:

Оқ сукунат
портлар ёбонда,
кун нурида ёниб, ярақлаб,
чопиб кирди совуқ шаҳарга
ялангоёқ,
яшил дарахтлар.
Бир зумдаёқ
ухлаб ётган тор
кўчаларга тарқаб кетдилар.
Деразага юзин босиб
болалардай
боқди катталар.

Шеър баҳорнинг совуқ шаҳарга келганини, сукунатдек ётган эски қорлар эриб, дарахтлар яшилликка бурканганлигини ҳолатлар орқали акс эттираётди. Биз ўқиб юрган баҳор келди, қорлар эриди, гуллар очилди қабилида эмас, ҳолатлар чизиш, бадиий бўёқлар билан баҳорни қуйлаётди. Янги кунга болаларгина эмас, катталар ҳам ҳайрат билан боқаётди.

Шавкат Раҳмоннинг қай бир шеърини ўқиманг, суврат ва сийрати, руҳий олами — шеър. Шоирнинг «Юрак қирралари» китоби фикримизни тасдиқлайди. 1981 йили

чоп этилган ушбу китобга адабиётшунос Аҳмад Аъзам матбуотда тақриз ёзиб, «шеърлар шаклан бир хил» дея, танқид қилган эди. Назаримда, танқидчи шеърларнинг ички дунёсига кириб боролмаган. Зеро, шеър шоирнинг руҳиятидан туғилади. Ҳар бир шоир китобининг яралиш вақти бўладики, ўша дамдаги шеърлар беихтиёр шакл жиҳатдан бир хиллики талаб қилади.

Шавкат Раҳмон шеъриятида мажозий фикрлаш йўлидан бориб, кўпроқ табиат тили орқали оғриқли юракнинг изтироб — дардларини туюмиз ва улар беихтиёр ўзимизнинг ҳам изтиробимизга айланади:

Ўсаётган
кучли дарахтман,
шоҳларимда пишар сўзларим,
ўйчан кузак келгучи йўлга
икки тоғдай боқар кўзларим.

Шеърни ўқирканмиз, образга айланган Дарахт тилидан инсон қисмати рўйроқ очиб берилади. Беихтиёр оғир ўйларга толанимиз. Ич-ичиндан кечанг, бугунинг ва эртанг кечади. Одам одамни кўролмаслиги, ғайирлиқ каби иллатлар кечади. Ҳа, шоир шеърларида чуқур теранлиқ мужассам. Сатрлари бадиий ранглarga бурканганлиги ила ўзига хослик касб этади.

Шоирнинг «Рангин лаҳзалар», «Юрак қирралари», «Очиқ кўнлар», «Гулгаётган тош», «Хулво» сингари китобларини ўқирканмиз, ҳар бир китобда, гарчи шеърини сатрлар бир хил бўлса-да, руҳан янгиланишга интилганини илғаймиз.

«Очиқ кўнлар» номли китобда шеърини фикрлар очиқ бўлса, «Юрак қирралари» тўпламида фикр табиат билан уйғунлашиб, манзаралар орқали очилади.

Шавкат Раҳмон Москвада ўқиб, кўлаб чет мамлакатлар адабиётини, хусусан, испан шеърятини ўрганиб, шеърятимизни янгилашга катта ҳисса қўшган. Унинг ижодида, оз бўлса-да, эркин вазндаги шеърлар учрайди. Шоир бу шаклни унчалик хуш кўрмаганиданми, ёхуд ёзаётганлигидан кўнгли тўлмаганиданми, асосан бармоқ вазида, вазмин оҳангда шеърлар ёзган. Қизиқ, «бармоқ»даги айрим шеърларнинг шаклини ўзгартришданми, шеърга бошқача руҳ бахш этишгами эркин сатрларни сингдирган. Ҳаттоки, бир сўз ҳам бир мисра вазифини ўтаб, шеър оҳангдорлигини янада кучайтирган. Бу тажрибани у «Зантори овоза» номли биринчи китобимга муҳаррирлик қилганида менга ҳам ўргатган эди. Ўша-ўша, «бармоқ»даги шеърларида ҳозиргача, ўринли бўлса сўзларни, сатрларга сочиб юбораман.

Ҳа, Шавкат Раҳмон шеърятини мавзулари асрлар, йиллар, лаҳзалар ичра ўқиладиган шеърят. Шундай, ҳақиқий санъатга айланган асарлар қўлдан-қўлга, юракдан-юракка кечаверади. У ўлмас шеърятдир.

Севимли шоиримиз Шавкат Раҳмон ўзининг шеърларида қанчалик талабчан бўлган бўлса, ўзгаларнинг ҳам кўлзма-сига шунчалик синчков кўз ташлар эди. Фафур Ғулом номлидаги Адабиёт ва санъат нашриётида муҳаррир бўлиб ишлаёт-

ганида унга берилган кўлзма бўш, бадиий заиф бўлса, муаллифи ким бўлишидан қатъи назар, қайтарарди, муҳаррирликдан бош тортар эди. У шеърят бўлими мудири вазифасида иш юритганида кўлзмаларнинг тозаланиш, сараланиш даври бўлган эди. У Адабиётнинг поклинишига, Шеърят ривожига Абдулла Қаҳҳор монанд ўз ҳиссасини қўшди. Ҳа, Шавкат Раҳмон диёнатли, виждони пок, ўз вазифасини суистеъмол қилмас, бетақдор шоир, одил муҳаррир эди.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси «Дўрмон» ижод боғи худудидан бир қанча ижодкорлар учун «дала ҳовли» қуришга ер ажратганда, Шавкат Раҳмонга ҳам жой берилган эди. Мен кўп бор гувоҳ бўлганман, уй қуриш учун тупроқни бир ўзи белкурак билан қазиган. Чарчаганидан заҳда ётиб ҳам қоларди. Оқшомлари кўпинча менинг автоуловимда шаҳарга қайтар эдик. Йўл суҳбатимиз адабиёт ва оиламиз келажаги мавзусида бўлар эди. Шавкат ака оиласини қадрлар, севар эди. Ҳар бир фарзандининг ташвишида яшар эди. Шода-шода терлари сингиган ўша дала ҳовлида бугун Шавкат Раҳмоннинг оила аъзолари, аёли Манзура опа бошчилигида истикомат қилишмоқда. Ўша боғ ҳовли ва Ватанимизнинг чексиз сарҳадларидан шоирнинг мағрур шеърини овози таралаётди. Ҳа, ҳақиқий шеърят, ўз овозига эга. Шоир овози асрлар оша жаранглаб тураверади.

Турсун АЛИ

ЎЙЛАБ КЎРИНГ

Фараз қилайлик, яна айтаман, фараз қилайликки, мен бирор бошқарма бошлиғининг муовиниман. Вилоят миқёсидаги. Дейлик, коммунал хизмат бошқармасининг. Чекка туманининг чекка ҳудудидаги кўп қаватли уйларни куз-қиш мавсумига ҳозирлаш керак. Бунинг учун миллионлаб фуқароларнинг пешона тери билан топган ҳалол маошидан тўлаган солиқларидан шакллантирилган бюджетдан миллионлаб маблағ ажратилган. Пешона тери билан топган ҳалол пулқа беғанимга ҳайрон бўлаяпсизми? Ҳа, бюджетнинг маблағларида заррача ҳаром аралашмаган бўлади. Ҳа-да ё бирон ким олган порасининг 12 фоизини давлатга тўлайдими?!

ВИЖДОНИМИЗ

Хуллас, уйларни таъмирлаш, томларни яхшилаш, зарурини алмаштириш керак. Бунинг учун керакли ҳамма маблағ бор. Нақдиди нақд турибди. Лекин уста йўқ. Яъни, уйларни таъмирлаб, томини яхшиловчи уста. Мардикорга пул ўтказиш орқали ҳақ тўлай олмасам. Демак, давлат рўйхатидан ўтган бирор фирма ё корхонани топишим лозим.

Бунинг учун эълон беришим керак бўлади. Шундай фирма ҳам топилди. Ишларни сифатли бажарди. Хизмат ҳақини пул ўтказиш йўли билан ҳисоб-рақамига ўтказиб бердим.

Вақт бир ерда тўхтаб турмайди. Вақт билан бажариб таъмирланган уйлар ҳам. Кейинги йил яна таъмирга эҳтиёж бор. Яна эълон бериш, фирма қидиришга тўғри келади. Лекин... Лекин ўшандек фирмани ўзим очсам-чи? Масалан, бирор яқин қариндошим, боринг ана тўғри ўғлим номида. Қандай эмас, қандай бўлади! Ҳар йили вилоятда ҳазилакам уйлар таъмирланади, дейсизми? Ҳар бирига фирма қидириш даҳмаза-

сидан қутуламан, бу — бир; кўшимча даромад ўзи келади, бу — икки; хизмат ҳақини ошириб қўйсам, ҳеч зог билмайди, бу — уч. Пул топишнинг шунақа йўли ҳам бор экан-да, биродар.

Ана энди ишни кўраверинг. Қарангки, таъмирталаб уйлар ҳам кўпайиб қолди. Ҳаммасини

куз-қиш мавсумига тайёрладик. Аммо, ишни са-а-алгина пишиқроқ қилмасак, ҳеч ким эътибор ҳам бермас экан.

Ишимиздан оз-оз сифатни озайтирдик. Лек, хизмат ҳақига тегишганимизча йўқ. «Биров билмади». Яна тақдор шундай қилдик. Яна ҳеч ким сезмади.

Ишимизу фарибимиз юришгандан юришди. Киссаларимиз қаппайганидан қаппайди. Ҳатто, кўшимча чўнтак тиктирдик камзулларимизга.

Бир куни бошлиққа бу қилмиш маълум бўлиб, нақ кирдикорим қош бўлаёзди. Магар бошлиқнинг камзулидаги кўшимча чўнтакка улуш солмаганимда бошимда ёнғоқнинг шохи синарди. Бошлиқ билан сўзимиз бир ердан бўлганидан кейин кетмонимиз учгандан учди. Шу қадар учдикки, бизга туз-насиба берган Она Ердан узоқлашдик, бизга туз-насиба берган Она Элни ёддан чиқардик. Бошлиқнинг аймоқлари ҳам фирмалар очдик. Порталга тушган чала таъмир қўрган уйларнинг шикоятларини «Дастурга киририлмоқда...» дея ёлди-ёлди қилдик. Аммо...

Аммо бир куни терговга тушдик.

Сўроғимиз оғир кечди. Терговчи ҳар ишимиздан воқиф чиқди. Ҳар босган қадамимиз унга маълум эди. Ҳар фарибимиз унинг қайдига ёзилган. Бу терговдан ал-омон чиқмоқ мушкул кўринарди. Чунки... терговчи — ВИЖДОНИМИЗ эди.

Ҳақ таоло ҳузурда, Виждонимиз олдида Ўзи юзимизни ёруғ қилсин!

Фаразга келсак, мендан на бошқарма бошлиғи, на бошқарма бошлиғининг муовини чиқади. Қўлимдан бунақа ишлар келмас экан. Ҳатто, ҳаёлим ҳам дош беролмаяпти бунга.

Отабек
ИСРОИЛОВ.

ТАФАККУР

Ҳаёт йўлида биринчи масала

Менга алиф ўргатган кишининг қулиман, хоҳласа, умрбод кишанбанд қилиб ишлатсин, истаса, озод қилсин.

Ҳазрати АЛИ(р.а)

Истамай мутулаа қилаётган талаба — қанотсиз қуш.

САЪДИЙ

Мактаб вояга етаётган авлод тафаккурини шакллантириш устaxonасидир. Агар келажакни қўлдан чиқаришни истамасанг, мактабни қўлда мустақкам тутмоғинг лозим.

А. БАРБЮС

Ўз шоғирдларида меҳнатдан завқланиш хислатларини уйғота билган муаллим шарафларга лойиқ.

Э. ХАББАРД

Мактаба йўқ бир тийинни тўйга минг сўмлаб берур, Чораси мушкул касалга мубталодир бизни халқ...

ЧЎЛПОН

Ҳаёт йўлида биринчи масала — мактаб масаласидир.

ФИТРАТ

КЕЧИНМА

Биз тун билан кунни кўпинча бир-бирига зид қўямиз. Уни қора, буни оқ, деймиз. Лекин ўйлаб қарасам, бу иккисидан иноқроғи йўқ экан. Кун туннинг, тун куннинг ортидан қолмай эргашиб юради-ку, ахир. Ўзаро жой ҳам талашмайдилар. Мен — аввал, сен — кейин, демайдилар. Иноқлик билан навбатма-навбат ўз вазифаларини адо этадилар. Ўзим учун буни кашф этганимда, ўйлаб қолдим, унда нега биз одамлар бу икковлонни бир-бирига қарши қўямиз. Уларни етаклашиб юрибди, демаймиз, бир-бирини қувишаяпти, таъқиб қилишаяпти, деймиз. Менимча, тўғри хулоса чиқаришни билмаганимиздан бўлса керак.

У БИЗНИКИ

Ҳа, ҳаётда энг муҳим жиҳатлардан бири тўғри хулоса чиқариш бўлса ажабмас. Шу ўринда кишлоқда кузатганим бир воқеа ёдимга тушди:

“Мен уни анча наридан жим кузатиб турдим. У ниҳоятда аламзада эди. Улқаси ҳам кўксига ситмай кетаётган бўлса керак. Бечора болакай, битта қўйни уйига ҳайдаб кетолмай овора бўляпти. У ёққа юурса, қўй бу ёққа қочади, бу ёққа юурса, қўй у ёққа қочади. Нима қилишини билмай, қўрқитмоқчи бўлди, шекилли, итга ўхшаб воевуллади ҳам. Хуллас, кўп оворагарчилик ва ўзига хос асабий ўжарлик билан болакай ўша қўйни анча жойга ҳайдаб борган ҳам эдики, бошқа ундан каттароқ бола узоқдан: “У бизники эмас!” — деб қичқирди. Бу гапни эшитиб қуллимсирадим. Энди ҳалиги болакай ғазаб билан қўйни қувиб юборди. Ортидан тош улоқтирди...”

Шунда менинг ҳаёлимга бу ҳолатга боғлиқ фикрлар кела бошлади: сенки бўлмаган нарсасен томонга бормайди. Ўзинг томонга олиб борсанг ҳам, сенки бўлиб қолмайди. Минг чираниб, ўжарлик қилсанг ҳам бекфойда. Чунки боғи болакай ўша қўйни амаллаб кўрасигача ҳайдаб бора олса-да, бегона эканлиги маълум бўлгач барибир чиқариб юборишарди”.

Энди буни мажозийлаштирсак, масалан, қўй ўрнида омад бўлсин, бахт бўлсин. Бориники, бойлик, ана олинг, муҳаббат бўлсин... Барибир-ку, сизники эмасми, демак, манзили ҳам сизникида эмас. Сизники бўлса, ҳайдамасангиз ҳам, тортиқилмасангиз ҳам манзинингизни топиб бораверади. “Ит бўлиб во-вуллаш”ингизга ҳам ҳожаат қолмайди. Шунча...

Ажаб хулоса чиқариб қўйдимми? Эҳ болакай, ишқилиб, адаштириб қўйса, фақат қўйини адаштирсин... Бошқа нарсаси учун “Шу меникиёв”, — деб жигибийрон бўлмасин-да...

Ҳа, кузатувиждан яхшигина хулоса ҳосил қилдим. Аммо ҳаёт — улкан парадокс. Шунга қўра истиснолар ҳам бўлиши табиий. Яъни ўзингизники бўлишини истамаган нарсаларингиз ҳақде олдингиздан чиқариши ҳам мумкин-ку. Тақдир сизнинг истакларингиз билан ҳисоблашармиди. “Етакламаганингиз” сизга эргашаверса, таъбингиз хира бўлади. Бирор уламога қулоқ оссангиз бу тўғри эмаслигини ҳам англаб оласиз. Румий ҳазратлари дейдиларки: “Бирор тилагингизга етишолмасанг, ранжима. Демак, Аллоҳ сенга тилаганиндан ҳам ортиқроғини атаб қўйган. Бир истагинг рўёбга чиқса, қувон. Аксинча бўлса, минг марта қувон”.

Ҳа, ҳаётнинг парадокс эканлиги ҳам мана шундай вазиятларда кўринади. Сен тилаган муқодингга етмай қолмаслигинг ҳақиқат. Лекин агар етмай қолсанг, ундан ҳам яхшироғига лойиқ деб топилишинг ҳам яна бир ҳақиқат. Иккинчиси биринчисини инкор этади. Лекин бу билан биринчи ҳақиқат ҳам ёлғонга айланиб қолмайди. Охириг жумлалар тушунарсизлашиб кетганини ўзим ҳам сездим. Бошқача бўлиши мумкин эмас-да. Ахир биз ҳаётнинг минг қиррасидан бирига таъриф бермоққа уринаямиз...

Шахзод ШОДМОНОВ.

ЭЪЛОНЛАР

Тошкент шаҳар, Учтепа туманидаги 236-умумтаълим мактаби томонидан 1990 йилда туғилган Мирзаев Суннат Аҳмад ўғлига 2006 йилда берилган U-2301009 рақамли шаҳодатнома йўқолганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Тошкент шаҳар, Олмазор тумани, Юлдашев Бобир Бахтияровичга тегишли Бешқўрғон -3, 31-уй, 119 хонадоннинг 10:08:04:01:5049:0001:119-рақамли кадастр хужжати йўқолганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Hurriyat
Hastahat gazeti

Муассис:
Ўзбекистон
Журналистлари
ижодий уюшмаси

Бош муҳаррир

Абдурасул ЖУМАҚУЛОВ

Газета 2007 йил 3 январда Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва ахборот агентлигида 0080 — рақам билан рўйхатга олинган.

Ҳажми 4 босма табоқ, Бичими — А-2.
Баҳоси қилинган нархда

Таҳририятга келган хатлар доимий эътиборимизда.

Мақола ва хабарларда келтирилган маълумотлар учун муаллиф жавобгар.

Адади: 3732

Буюртма — Г-965

1 2 3 4 5 6

Топшириш вақти — 21⁰⁰

Топширилди — 22⁰⁰

Телефон: (71) 244-32-68, 244-32-91
Тел-факс: (71) 244-32-80

Реклама ва маркетинг бўлими: (71) 244-32-70

ISSN 2181-0680

Обуна индекси:
якка
обуначилар ва
ташқилотлар
учун — 233

Манзилимиз: 100011, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй.
Elektron manzil: gazhurriyat@mail.ru; info@uzhurriyat.uz

Газета таҳририят компьютер марказида терилди
ва дизайнер Э.Ёлторов томонидан саҳифаланди.

Навбатчи: Ҳ.Қодиров. Мусаҳҳиҳ: Ш.Убайдуллаева.

“Шарқ” НМАК босмаҳонасида чоп этилди.
Босмаҳона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Тўрон кўчаси, 41-уй.